

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В АЛЬТЕРНАТИВНИХ ЗАКЛАДАХ
ЗДОБУТТЯ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

(Методичний посібник)

Луцьк–2026

УДК 378:373.2.011.3-051(072)

П 32

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 6 від «21» січня 2026 р.)*

Рецензенти:

Кравчук С.М. – Директор Палацу учнівської молоді м.Луцька

Чернета С.Ю. - д. п.н, професорка, завідувачка кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи Волинського національного університету імені Лесі Українки

П 32.

Підготовка майбутніх вихователів до організації освітнього процесу в альтернативних закладах здобуття дошкільної освіти: методичний посібник/ укладачі: О.С. Бартків, Н.І. Семенова, О.С. Семенов : ФОП Мажула Ю., 2026.105 с.

У методичному посібнику розглянуто методичні та практичні аспекти підготовки майбутніх вихователів до організації освітнього процесу в альтернативних закладах дошкільної освіти. Методичний посібник містить си́лабус ОК «Альтернативні форми дошкільної освіти», завдання для самостійної роботи, тематику практичних занять, індивідуальних науково-дослідницьких проєктів. У виданні запропоновано методичні аспекти організації освітнього процесу в альтернативних закладах здобуття дошкільної освіти.

Запропонований методичний посібник можна використовувати під час проведення різних форм організації освітньої діяльності в альтернативних закладах здобуття дошкільної освіти. Для студентів спеціальності А2 Дошкільна освіта та вихователів закладів дошкільної освіти.

УДК 378:373.2.011.3-051(072)

© О.С.Бартків, Н.І. Семенова, О.С. Семенов., 2026

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
РОЗДІЛ 1. АЛЬТЕРНАТИВНІ ФОРМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА	
1.1. Мета, завдання вивчення освітнього компонента «Альтернативні форми дошкільної освіти».....	7
1.2. Структура та завдання для самостійного опрацювання в процесі вивчення освітнього компонента «Альтернативні форми дошкільної освіти» .	14
1.3. Оцінювання знань здобувачів освіти з освітнього компонента «Альтернативні форми дошкільної освіти».....	21
РОЗДІЛ II. ПРАКТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В АЛЬТЕРНАТИВНИХ ЗАКЛАДАХ ЗДОБУТТЯ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	
2.1 Тематика практичних занять з ОК «Альтернативні форми дошкільної освіти»	29
1.2. Теоретико-методичні вимоги до організації освітнього процесу в альтернативних закладах здобуття дошкільної освіти	46
2.3. Методичні аспекти освітньої діяльності в альтернативних закладах дошкільної освіти	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	69
ДОДАТКИ	74
Глосарій.....	74
Положення про дистанційну форму здобуття дошкільної освіти	79
Положення про мережеву форму здобуття дошкільної освіти	87
Положення про форму здобуття дошкільної освіти — педагогічний патронаж	95
Положення про сімейну (домашню) форму здобуття дошкільної освіти	101

ПЕРЕДМОВА

Діти народженні у 20-х роках XXI століття – це діти поколоннія Альфа. Вони зростають в цифривізованому і глобалізованому суспільстві і, звичайно, ці напрями розвитку суспільства знаходять своє відображення в свідомості малюків, в їх цінностях і свідогляді.

Це діти міленіалів та зумерів, які зростають в епоху суцільної цифровізації, штучного інтелекту, стикаючись із глобальними кризами, війною, мають високий рівень цифрової грамотності. Малюки поколоннія Альфа не мислять свого існування без смартфонів, ноутбуків, планшетів та соціальних мереж. Для них технології — природне середовище, а гаджети — це інструменти для розваг, пізнання нового; блискавично сканують текстовий і графічний контент, поглинають рекордно велику кількість даних за добу (у порівнянні з попередніми поколіннями людей). Основна перевага надається візуалізації та інтерктивності контенту [8].

Варто відзначити, що діти Альфа дуже комунікабельні, з легкістю налагоджують взаємодію з іншими, відповідальні, толерантні; з дитинства відчувають відсутність кордонів: географічних, соціальних. Це робить їх мислення більш вільним, незалежним — малюки не бачать перешкод на шляху до мети. За думками вчених, вони «зітруть межу між життям і віртуального всесвіту остаточно».

Враховуючи такі характеристики дітей, необхідним є введення альтернативних форм здобуття дошкільної освіти, в основі яких – дитиноцентризм, освіта адаптована до потреб кожного вихованця, освіта, яка дозволяє формувати креативну і самостійну особистість, здатну жити в умовах невизначеності.

З 1 січня У 2025 році вступив у дію Закон України «Про дошкільну освіту», який став базисом для формування цілісної, якісної та доступної системи освіти для дітей дошкільного віку. Закон визначає гнучкі форми здобуття дошкільної освіти, а саме:

- очна: традиційна форма виховання дитини в закладі дошкільної освіти;

- сімейна (родинний дитячий садок): догляд та розвиток дитини відбувається у власному житлі сім'ї, але з дотриманням вимог до закладів;
- дистанційна, коли освітній процес враховує можливості дитини, ЗДО та батьків, та коли є розроблені програми для розвитку малюків;
- мережева – коли дитина має змогу навчатися в кількох закладах дошкільної освіти;
- педагогічний патронаж – коли педагоги організують освітній процес за місцем проживання дитини, враховуючи її потреби та можливості закладу дошкільної освіти [34].

Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року серед ключових ініціатив щодо розвитку системи освіти дітей дошкільного віку передбачає моделювання ефективних рішень щодо створення альтернативних типів дитячих садків для їх подальшого впровадження з урахуванням безпекової ситуації в регіонах, потреб населення щодо здобуття дошкільної освіти тощо [31]. Україна орієнтується на успішні практики країн Європейського Союзу, де альтернативні форми дошкільної освіти демонструють свою ефективність. Такі підходи забезпечують створення інклюзивного середовища, індивідуалізований підхід до розвитку дитини, залучення батьків до виховного процесу та гармонійний розвиток особистості.

Упровадження цих ініціатив в Україні сприятиме підвищенню якості дошкільної освіти та зміцненню її позицій у загальноєвропейському освітньому просторі [12].

Також у 2025 році реформа дошкільної освіти була зосереджена на створенні інклюзивного та безпечного освітнього простору. Проводився системний моніторинг наявності укриттів у закладах, розширювалася мережа інклюзивних груп, а також забезпечувалося підвищення кваліфікації працівників закладів дошкільної освіти. Особливий акцент робився на формуванні навичок безпеки у дітей та педагогів, що набуло особливого значення в умовах воєнних ризиків.

Загалом у 2025 році дошкільна освіта України отримала потужний імпульс до модернізації та адаптації до сучасних викликів. З огляду на це, необхідною стала підготовка майбутніх вихователів до організації освітньої діяльності в альтернативних закладах здобуття дошкільної освіти.

Особливості впровадження альтернативних форм здобуття дошкільної освіти та підготовку вихователів до діяльності в цих закладах досліджували Н. Альшевська, І. Бондаренко, Н. Голота, Н. Мельник, Т. Поніманська, В. Ткаченко, В. Титаренко і ін.

Незважаючи на спроби розв'язати проблему підготовки майбутніх фахівців до організації освітнього процесу в альтернативних закладах здобуття дошкільної освіти, вона залишається недостатньо вивченою не лише в теоретичному, а й у практичному аспекті.

Отже, актуальність, теоретична й практична значущість проблеми зумовили необхідність розробки методичног посібника з проектування та організації освітнього процесу в альтернативних закладах здобуття дошкільної освіти.

У методичному посібнику обґрунтовано особливості підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю *A2 Дошкільна освіта*, визначено зміст, методи та форми організації освітнього процесу в ЗВО, які забезпечують ефективність підготовки вихователів до організації освітнього процесу в альтернативних закладах здобуття дошкільної освіти.

РОЗДІЛ 1.

АЛЬТЕРНАТИВНІ ФОРМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1.1. Мета, завдання вивчення освітнього компонента «Альтернативні форми дошкільної освіти»

Освітній компонент «Альтернативні форми дошкільної освіти» належить до циклу вибіркового ОК і вивчається здобувачами освіти у шостому семестрі. Вибірковий компонент реалізує особистісну траєкторію розвитку кожного студента відповідно до Положення про формування індивідуальної траєкторії розвитку здобувачів освіти у ВНУ імені Лесі Українки [31].

Відповідно до Закону України «Про дошкільну освіту» визначено такі типи освітньої дошкільної діяльності: ясла, дитячий садок, спеціальний дитячий садок, мобільний дитячий садок, сімейний (родинний) садок, міні-садок, центр педагогічного партнерства, центр розвитку дитини [34]. До форм здобуття дошкільної освіти віднесено денну(очну), дистанційну, мережеву, сімейну і педагогічний патронаж. Їх здобуття регулюються відповідними Положеннями, затвердженими МОН (Положення про очну, дистанційну, сімейну, мережеву, педагогічний патронаж форми, затверджені у 2025 році). Батькам дозволено обирати оптимальний варіант залежно від обставин та потреб дитини. У дистанційній, сімейній та патронажній формах передбачається активна участь батьків у освітньому процесі.

ОК «Альтернативні форми дошкільної освіти» підготовлено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців за спеціальністю А 2 Дошкільна освіта із урахуванням положень Закону України «Про дошкільну освіту» (табл.1.1)

Таблиця 1.1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	А Освіта А 2 Дошкільна освіта Дошкільна освіта. бакалавр	Цикл вибіркового ОК
Кількість годин / кредитів _150_/_5_		Рік навчання 3
		Семестри – 6-ий __
ІНДЗ: €		Лекції 10 год.
		Практичні (семінарські) 20 год.
		Лабораторні __ год.
		Самостійна робота 110 год.
	Консультації __10__ год.	
	Форма контролю: залік	
Мова навчання		українська

Об'єктом вивчення ОК є підготовка майбутніх вихователів до організації освітнього процесу в альтернативних закладах дошкільної освіти.

Предметом – зміст, форми та методи підготовки майбутніх вихователів до організації освітнього процесу в альтернативних закладах здобуття дошкільної освіти.

Освітній компонент «Альтернативні форми дошкільної освіти» розкриває основні вимоги до відбору змісту, методів та видів діяльності дітей в альтернативних закладах здобуття дошкільної освіти на основі системного і всебічного розкриття процесів та явищ, спрямованих на забезпечення цілісності знань і вмінь, відповідно до ОПП підготовки фахівця, Професійного стандарту вихователя закладу дошкільної освіти та з урахуванням вимог до формування компетентностей дітей дошкільного віку, визначених Базовим компонентом дошкільної освіти.

Застосовуючи в професійній діяльності зкомпетентності організації освітнього процесу в альтернативних закладах дошкільної освіти майбутні вихователі зможуть суттєво вплинути на створення в них сприятливого розвивального освітнього середовища (здоров'язберезувальна та проєктувальна компетентності), формування в здобувачів освіти спеціальних компетентностей (предметно-методична, оцінювально-аналітична,

прогностична компетентності), сприяти актуалізації їх внутрішніх резервів для вияву активності, ініціативності та творчості (організаційна та оцінювальна-аналітична компетентності).

Основні теоретичні положення ОК висвітлює дев'ять тем. Контексність розкриття фундаментальних положень змісту, видів діяльності дітей в альтернативних закладах дошкільної освіти досягається через створення умов, максимально наближених до професійної діяльності.

ОК буде цікавим тим, хто вмотивований до ефективної організації освітнього процесу в альтернативних закладах дошкільної освіти; формування в дітей дошкільного віку компетентностей, визначених Базовим компонентом дошкільної освіти.

Освітній компонент «Альтернативні форми дошкільної освіти» базується на знаннях, навичках й уміннях, котрі засвоєнні під час опрацювання завдань ОК «Педагогіка загальна», «Педагогіка дошкільна», «Психологія загальна», «Психологія педагогічна та дитяча», «Педагогічна майстерність вихователя дітей раннього та дошкільного віку», фахові методики освіти дітей дошкільного віку (4-6 сем.).

Знання, навички й уміння, котрі отримує студент у ході засвоєння ОК «Альтернативні форми дошкільної освіти», стануть необхідною основою для вивчення таких ОК, як: фахові методики освіти дітей раннього та дошкільного віку(7-8 сем.), «Організація ігрової діяльності дітей раннього та дошкільного віку», успішного проходження педагогічної практики у закладах дошкільної освіти (групах дошкільного віку, групах дошкільного віку, літньої)), успішного складання кваліфікаційного екзамену зі спеціальності А 2 Дошкільна освіта.

Мета освітнього компонента полягає у формуванні в майбутніх вихователів інтегральної та системи загальних і фахових компетентностей планування, організації освітнього процесу в альтернативних формах здобуття дошкільної освіти (очній, дистанційній, сімейній, мережевій та педагогічний патронаж) із визначенням їх діагностичної мети, завдань, змісту, форм, методів

та упровадженням сучасних технологій в освітній процес, урахування особливостей дітей з особливими освітніми потребами тощо.

Завданнями ОК є:

– формування в майбутніх вихователів знань про: інституційні (очна, мережева, дистанційна), індивідуальні (сімейні та педагогічний патронаж) форми здобуття дошкільної освіти; базові концептуальні положення організації освітнього процесу в них; основні науково-методологічні підходи і принципи реалізації освітнього процесу в альтернативних ЗДО; основні аспекти організації взаємодії з дітьми з особливими освітніми потребами в освітньому процесі альтернативних закладів дошкільної освіти;

– удосконалення професійних умінь і навичок свідомого творчого застосування засвоєних знань для організації освітнього процесу в альтернативних закладах дошкільної освіти;

– розвиток в майбутніх фахівців мотиваційно-ціннісного ставлення до якісної взаємодії з дітьми в розвивальному середовищі альтернативних форм здобуття дошкільної освіти; здатностей до самоаналізу та самовдосконалення;

– виховання професійно важливих якостей майбутніх вихователів.

Викладання освітнього компонента передбачає поєднання інтерактивних і традиційних форм навчання з елементами електронного навчання, в якому використовуються платформи дистанційного навчання ZOOM, дистанційні платформи для вихователів ЗДО та спеціальні інформаційні технології, такі як відео, інтерактивні елементи, офлайн та онлайн консультування тощо.

У процесі вивчення освітнього компонента у студентів мають бути сформовані компетентності:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності.

КЗ-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ 5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

КЗ-9. Здійснення безпечної діяльності.

Спеціальні компетентності.

КС-6. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

КС-7. Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів).

КС-8. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі.

КС-9. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.

КС-10. Вміння складати Індивідуальну програму розвитку та необхідні для навчання дітей з особливими освітніми потребами документи, бути знайомими з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

КС-15. Здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

КС-16. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Програмні результати навчання.

ПР-01. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-02. Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПР-03. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПР-04. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-05. Здійснювати взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи. Залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

ПР-07. Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і

дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.

ПР-08. Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

ПР-12. Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

ПР-13. Здійснювати управління якістю освітнього процесу, керуючись психолого-педагогічними принципами його організації в системі дошкільної освіти та взаємодії з сім'єю. ОК передбачає формування у здобувачів вищої дошкільної освіти Soft skills:

- комунікативні уміння й навички – готовність до вільної комунікації з учасниками освітнього процесу, вміння аргументувати, переконувати та захищати власні думки й переконання;

- аналітичне та критичне мислення – вміння/здатність знаходити і структурувати матеріал, встановлювати взаємозв'язки між окремими елементами, визначати головну та другорядну інформацію;

- когнітивна гнучкість – здатність швидко адаптуватися до змін, успішно вирішувати нові виклики, проблеми;

- емоційний інтелект – ментальні здібності, які беруть участь в усвідомленні і розумінні власних емоцій, емоцій навколишніх (дітей, батьків, колег) та вміння керувати емоціями;

- креативність, оригінальність та ініціативність – здатність генерувати інноваційні ідеї, знаходити оригінальні творчі рішення, уміння вільно мислити;

- уміння працювати в команді – налагоджувати ефективну співпрацю в групі, мікрогрупі для досягнення спільної мети;

- лідерські якості – сукупність умінь, навичок, рис характеру, визнання високих результатів у діяльності, що забезпечують успіх.

1.2. Структура та завдання для самостійного опрацювання в процесі вивчення ОК «Альтернативні форми дошкільної освіти»

Таблиця 1.2.

Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практ.	конс.	сам. роб.	форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти організації освітнього процесу в альтернативних формах здобуття освіти						
Тема 1. Предмет і завдання ОК «Альтернативні форми дошкільної освіти». Нормативні документи про організацію освітнього процесу в альтернативних ЗДО. Модернізація дошкільної освіти у напрямі альтернативної дошкільної освіти. Сутність альтернативних форм здобуття освіти дошкільної освіти (очна, дистанційна, мережева, сімейна, педагогічний патронаж). Альтернативні види здобуття дошкільної освіти (дитячі садки, ясла, центри розвитку дитини, дошкільні осередки, міні-садки, спеціальні заклади дошкільної освіти, мережеві садки. мобільні дитячі садки, сімейні садки). Нормативні документи: «Базовий компонент дошкільної освіти», Закон України «Про дошкільну освіту», «Концепція Нової української школи», «Професійний стандарт вихователя ЗДО» про організацію освітнього процесу в альтернативних ЗДО. Положення про форми здобуття дошкільної освіти. Нормативні документи про особливості навчання дітей з особливими освітніми потребами в	12	2	4		6	УО, ВК, РМГ, ПР / 5 б.

альтернативних закладах ДО.						
Тема 2. Сутнісні характеристики альтернативних форм здобуття дошкільної освіти дітьми з ООП. Формування інноваційного простору дошкільної освіти. Організація діяльності альтернативних форм здобуття дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму. Інші альтернативні форми здобуття ДО (консультативні пункти; інтегровані групи для дітей з обмеженими можливостями; прогулянкові групи; групи короткотривалого перебування; центр ранньої соціальної реабілітації дітей з особливими потребами; центр соціально-педагогічної підтримки). Забезпечення розвивального освітнього середовища в цих альтернативних закладах дошкільної освіти.	12	2	2	2	6	УО, ВК, РМГ, МВ / по 5 б.
Тема 3. Альтернативні форми здобуття дошкільної освіти за кордоном. Різновиди й типи альтернативних закладів дошкільної освіти. Стратегії і методи практичної реалізації ідей альтернативної дошкільної педагогіки. Тенденції розвитку альтернативної дошкільної освіти в сучасних країнах світу.	16		2	2	12	ДС, ТР, МВ, Р, Т/ 5 б.
Разом за змістовим модулем 1	40	4	8	4	24	20 б
Змістовий модуль II. Методика реалізації розвивального освітнього процесу в альтернативних закладах дошкільної освіти						
Тема 4. Організація освітньої діяльності за дистанційною формою здобуття дошкільної освіти. Поняття дистанційної форми дошкільної освіти. Діяльність вихователя в синхронному і асинхронному режимі. Мета дистанційної форми здобуття дошкільної освіти. Порядок зарахування,	20		2		18	УО, ПР, МВ, Р, КС/ 5 б

відрахування та переведення дітей на дистанційну форму. Системотехнічне забезпечення дистанційної форми дошкільної освіти. Організація освітнього процесу за дистанційною формою здобуття дошкільної освіти.						
Тема 5. Розвивальний освітній процес в мережевих закладах здобуття дошкільної освіти. Сутність, мета та завдання освітнього процесу в мережевих закладах здобуття дошкільної освіти. Порядок зарахування, відрахування та переведення дітей на мережеву форму. Забезпечення мережевої форми здобуття дошкільної освіти. Мережева форма для дітей з особливими освітніми потребами. Організаційна та методична діяльність педагогічного працівника мережевої форми здобуття дошкільної освіти.	24	2	2	2	18	УО, ВК, РМГ, МВ / 5 б.
Тема 6. Методика організації розвивального освітнього процесу в Центрах розвитку дитини та формі здобуття дошкільної освіти – педагогічний патронаж. Поняття про центр розвитку дитини. Види центрів розвитку дитини. Основні принципи організації діяльності суб'єктів Центрів розвитку дитини. Планування та організація освітнього розвивального процесу в Центрах розвитку дитини. Поняття педагогічний патронаж, його мета і завдання. Організація педагогічного патронажу. Зарахування, відрахування та переведення дітей на педагогічний патронаж у державному, комунальному закладі дошкільної освіти..	23	2	2	1	18	ДС, ТР, МВ, Р, Т /5 б.
Тема 7. Методика організації розвивального освітнього процесу в сімейних садках.	17		2	1	14	УО, ПР, МВ, Р, КС/5

Поняття про сімейний садок. Види сімейних садків. Основні принципи організації діяльності суб'єктів сімейних садків. Мета, завдання, зміст, методи та форми організації освітнього процесу в сімейних садках.						6
Тема 8. Методика організації розвивального освітнього процесу в дошкільних осередках, хабах. Поняття про дошкільний осередок.. Види дошкільних осередків. Основні принципи організації діяльності суб'єктів освітніх осередків. Мета, завдання, зміст, методи та форми організації освітнього процесу в дошкільних осередках. Освітні хаби для дошкільнят.	14	2	2	10	ДС, ТР, МВ, Р, УО / 5 б.	
Тема 9. Забезпечення якості та доступності альтернативних форм здобуття дошкільної освіти в умовах децентралізації. Критерії формування спроможної освітньої мережі альтернативних форм здобуття дошкільної освіти в ОТГ. Перспективні форми дошкільної освіти в сільських громадах. Особливості створення альтернативних форм здобуття дошкільної освіти в сільських громадах і ОТГ.	10	2	8	УО, ПР, МВ, Р, КС/ 5 б		
Разом за змістовим модулем 2	110	6	12	6	86	30
Усього	150	10	20	10	110	50
Види підсумкових робіт						Бал
Поточний контроль						100
Активна участь на лекційних заняттях (3б)						15
Усне опитування, повідомлення, дискусія, робота в малих групах, виконання практичних завдань						50
Неформальна/інформальна освіта: участь у вебінарах за темами практичних занять і їх презентація та обговорення на заняттях; написання тез, есе, підготовка презентацій і ін.						До 5 б

ІНДЗ: підготовка і презентація проекту та портфоліо з підготовки до організації освітнього процесу в альтернативних закладах здобуття дошкільної освіти.						30
Залік						100
Усього годин / Балів	120	10	20	10	80	100

Примітки: 1/ Teams, Zoom, MOODLe– може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті в дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс освітнього компонента у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора.

^{2/ Методи та форми контролю:} ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, МВ-мікровикладання, ІНДЗ/РС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

Таблиця 1. 3

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

<i>Тема</i>	<i>Завдання для самостійного опрацювання</i>	<i>К-сть годин</i>
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти організації освітнього процесу в альтернативних формах здобуття освіти		
Тема 1. Предмет і завдання ОК «Альтернативні форми дошкільної освіти». Нормативні документи про організацію освітнього процесу в альтернативних ЗДО. Модернізація дошкільної освіти у напрямі альтернативної дошкільної освіти. Сутність альтернативних форм здобуття освіти загалом (очна, екстернатна, сімейна, педагогічний патронаж) та дошкільної освіти (інституційна, альтернативна, сімейна). Альтернативні форми здобуття дошкільної освіти (центри розвитку дитини, дошкільні осередки, сімейні садки). Нормативні документи: «Базовий компонент	1. Виписати трактування поняття «альтернативна форма здобуття освіти» та визначити її основні класифікаційні ознаки. 2. Опрацювавши нормативні документи (Базовий компонент дошкільної освіти, Закон України «Про дошкільну освіту», «Концепція Нової української школи», Професійний	6

<p>дошкільної освіти», Закон України «Про дошкільну освіту», «Концепція Нової української школи», «Професійний стандарт вихователя ЗДО» про організацію освітнього процесу в альтернативних ЗДО. Нормативні документи про особливості навчання дітей з особливими освітніми потребами в альтернативних закладах ДО.</p>	<p>стандарт вихователя ЗДО) вписати положення, що стосуються організації освітнього процесу в альтернативних ЗДО.</p>	
<p>Тема 2. Сутнісні характеристики альтернативних форм здобуття дошкільної освіти для дітей з ОПП. Формування інноваційного простору дошкільної освіти. Організація діяльності альтернативних форм дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму. Інші альтернативні форми здобуття ДО (консультативні пункти; інтегровані групи для дітей з обмеженими можливостями; прогулянкові групи; групи короткотривалого перебування; центр ранньої соціальної реабілітації дітей з особливими потребами; центр соціально-педагогічної підтримки; центр розвитку дитини; група соціально-педагогічного патронату). Забезпечення розвивального освітнього середовища в альтернативних закладах дошкільної освіти.</p>	<p>1. Визначити характеристики розвивального середовища і інноваційного простору. 2. Обґрунтувати та презентувати одну з альтернативних форм дошкільної освіти для дітей з особливими освітніми потребами з поданого в темі переліку.</p>	6
<p>Тема 3. Альтернативні форми здобуття дошкільної освіти за кордоном. Різновиди й типи альтернативних закладів дошкільної освіти. Стратегії і методи практичної реалізації ідей альтернативної дошкільної педагогіки. Тенденції розвитку альтернативної дошкільної освіти в сучасних країнах світу.</p>	<p>1. Обґрунтувати, підготувати презентацію та презентувати альтернативні форми здобуття дошкільної освіти в одній із країн світу.</p>	12
<p>Змістовий модуль II. Методика реалізації розвивального освітнього процесу в альтернативних закладах здобуття дошкільної освіти</p>		
<p>Тема 4. Організація освітньої діяльності за дистанційною формою здобуття дошкільної освіти. Поняття дистанційної форми дошкільної освіти. Діяльність вихователя в синхронному і асинхронному режимі. Мета дистанційної форми здобуття дошкільної освіти. Порядок зарахування, відрахування та переведення дітей на дистанційну форму. Системотехнічне забезпечення дистанційної форми дошкільної освіти. Організація освітнього процесу за дистанційною формою здобуття дошкільної освіти.</p>	<p>Опрацювати Положення про дистанційну форму здобуття дошкільної освіти</p>	18

<p>Тема 5. Розвивальний освітній процес в мережевих закладах здобуття дошкільної освіти. Сутність, мета та завдання освітнього процесу в мережевих закладах здобуття дошкільної освіти. Порядок зарахування, відрахування та переведення дітей на мережеву форму. Забезпечення мережевої форми здобуття дошкільної освіти. Мережева форма для дітей з особливими освітніми потребами. Організаційна та методична діяльність педагогічного працівника мережевої форми здобуття дошкільної освіти.</p>	<p>Опрацювати Положення про мережеву форму здобуття дошкільної освіти.</p>	<p>18</p>
<p>Тема 6. Методика організації розвивального освітнього процесу в Центрах розвитку дитини і організація педагогічного патронажу. Поняття про центр розвитку дитини. Види центрів розвитку дитини. Основні принципи організації діяльності суб'єктів Центрів розвитку дитини. Планування та організація освітнього розвивального процесу в Центрах розвитку дитини. Поняття педагогічний патронаж, його мета і завдання. Організація педагогічного патронажу. Зарахування, відрахування та переведення дітей на педагогічний патронаж у державному, комунальному закладі дошкільної освіти.</p>	<p>1. Опрацювати та презентувати основні аспекти Положення про Центр розвитку дитини. 2. Обґрунтувати та презентувати мету, завдання, зміст та форми роботи одного з Центрів розвитку дитини за місцем проживання. Визначити переваги та недоліки діяльності вказаного Центру. Опрацювати Положення про педагогічний патронаж як форму здобуття дошкільної освіти.</p>	<p>18</p>
<p>Тема 7. Методика організації розвивального освітнього процесу в сімейних садках. Поняття про сімейний садок. Види сімейних садків. Основні принципи організації діяльності суб'єктів сімейних садків. Мета, завдання, зміст, методи та форми організації освітнього процесу в сімейних садках.</p>	<p>1. Розробити, обґрунтувати та презентувати мету, завдання, зміст та форми роботи одного з сімейних садочків</p>	<p>14</p>
<p>Тема 8. Методика організації розвивального освітнього процесу в дошкільних осередках, хабах. Поняття про дошкільний осередок. Види дошкільних осередків. Основні принципи організації діяльності суб'єктів освітніх осередків. Мета, завдання, зміст, методи та форми організації освітнього процесу в дошкільних осередках чи хабах.</p>	<p>1. Розробити, обґрунтувати та презентувати мету, завдання, зміст та форми роботи одного з дошкільних осередків місцем проживання. Визначити переваги та недоліки діяльності вказаного дошкільного осередку. 2. Запропонувати власну модель діяльності дитячого</p>	<p>10</p>

	хабу.	
Тема 9. Забезпечення якості та доступності альтернативних форм здобуття дошкільної освіти в умовах децентралізації. Критерії формування спроможної освітньої мережі альтернативних форм здобуття дошкільної освіти в ОТГ. Перспективні форми дошкільної освіти в сільських громадах. Особливості створення альтернативних форм здобуття дошкільної освіти в сільських громадах і ОТГ.	Опрацювати інформаційно-методичний посібник «Критерії формування спроможної освітньої мережі в ОТГ» та визначити й обґрунтувати критерії якісної освітньої діяльності альтернативних форм здобуття дошкільної освіти в ОТГ чи сільській громаді.	8
Всього годин		110

Індивідуальне науково-дослідне завдання – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета науково-дослідного завдання: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування теоретичних знань із ОК, удосконалення навичок самостійної науково-дослідної діяльності.

Захист творчого проєкту «Садок майбутнього в смартфоні» із презентацією фрагменту заняття в цьому закладі з використанням навчально-методичного забезпечення до нього.

1.3. Оцінювання знань здобувачів освіти з освітнього компонента «Альтернативні форми дошкільної освіти»

Оцінювання знань здобувачів освіти з ОК «Альтернативні форми дошкільної освіти» здійснюється на основі результатів поточного контролю знань згідно з «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки» [32].

Завдання поточного контролю – визначення рівнів навчальних досягнень здобувачів освіти, перевірка розуміння і засвоєння здобувачами освіти програмового матеріалу загалом, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання засвоєних знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми ОК тощо. Оцінювання здійснюється за **100-бальною** шкалою.

Поточний контроль здійснено під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема усне опитування, захист проєктів, виступи на практичних заняттях, експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних індивідуальних науково-дослідних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем тощо. Максимальний бал за кожну з форм роботи визначено у таблиці 1.2 силабуса освітнього компонента, критерії оцінювання подано в таблиці 1.4. Результат самостійної роботи здобувачів освіти оцінюється на практичних заняттях із відповідної теми. Критерії виконання ІНДЗ, як захисту творчого проєкту з ОК, подано в таблиці 1.5. За активність на заняттях здобувач освіти може додатково отримати до 20 % максимального поточного балу, однак при цьому сума поточних балів за семестр 100б.

Таблиця 1.4

Оцінювання знань здобувачів освіти під час аудиторних занять

К-ть балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється відповідь здобувача/здобувачки освіти, який/а у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється відповідь здобувача/здобувачки освіти, який/а достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється відповідь здобувача/здобувачки освіти, який/а відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється відповідь здобувача/здобувачки освіти, який/а не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання освітнього компонента, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється відповідь здобувача/здобувачки освіти, який/а не в змозі викласти зміст більшості питань теми та ОК, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється відповідь здобувача/здобувачки освіти, який/а не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Таблиця 1. 5

К-ть балів	Критерії оцінювання роботи
25 балів	Якість, чіткість, обґрунтованість добору дидактичного матеріалу. Вміння студента стисло визначати ключові позиції, які викладені у проблематиці обраної теми.
4 бали	Творчий підхід до виконання ІНДЗ
1 бал	Якість оформлення роботи. Відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела.
30 балів	Разом

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив

протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яка створюється розпорядженням декана факультету: [33].

Політика щодо академічної доброчесності. *Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти* передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Списування під час контрольних та самостійних робіт, іспиту заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до [Кодексу академічної доброчесності](#) Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за програмою подвійного диплома, з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти, міжнародне стажування та ін.) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком, в онлайн режимі (після погодження з деканом факультету).

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або

інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають і освітньому компоненту в цілому, і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, які передбачені програмою (силабусом) освітнього компонента. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або першого місяця від початку семестру, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання [32].

Оцінювання здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки: [33].

Підсумковий контроль знань здобувачів освіти з ОК «Альтернативні форми дошкільної освіти» виставляється без складання іспиту за результатами поточного контролю у випадку, якщо здобувач освіти успішно виконав усі завдання, передбачені силябусом, і набрав при цьому не менше як 60 балів.

Така оцінка виставляється в день проведення заліку в присутності (або за погодженням) здобувача освіти. У випадку незадовільної семестрової оцінки, або за бажанням підвищити рейтинг, здобувач складає залік у формі письмового або усного опитування, яке охоплює весь матеріал тем модуля. У цьому випадку на іспит виноситься 100 балів. Складання та перескладання заліку проводиться згідно з розкладом. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яка створюється розпорядженням декан факультету. Оцінка за складання заліку здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у лінгвістичну та шкалу ECTS.

Перелік питань до заліку.

1. Обґрунтуйте основні аспекти модернізації дошкільної освіти у напрямі альтернативної дошкільної освіти.
2. Сутність альтернативних форм здобуття освіти дошкільної освіти (очна, дистанційна, мережева, сімейна, педагогічний патронаж).
3. Альтернативні види здобуття дошкільної освіти (ясла, дитячі спеціалізовані садки, центри розвитку дитини, дошкільні осередки/хаби, сімейні садки).
4. Нормативні документи: «Базовий компонент дошкільної освіти», Закон України «Про дошкільну освіту», «Концепція Нової української школи», «Професійний стандарт вихователя ЗДО» про організацію освітнього процесу в альтернативних ЗДО.
5. Нормативні документи про особливості навчання дітей з особливими освітніми потребами в альтернативних закладах ДО.
6. Формування інноваційного простору дошкільної освіти.
7. Організація діяльності альтернативних форм здобуття дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму.
8. Дистанційна форма здобуття ДО
9. Альтернативні форми здобуття ДО (інтегровані групи для дітей з обмеженими можливостями).
10. Мережева форма здобуття дошкільної освіти.
11. Сімейна форма здобуття дошкільної освіти.
12. Альтернативні форми здобуття ДО (центр ранньої соціальної реабілітації дітей з особливими потребами; центр соціально-педагогічної підтримки).
13. Альтернативні форми здобуття ДО (група соціально-педагогічного патронату;).
14. Педагогічний патронаж як форма здобуття дошкільної освіти.
15. Альтернативні форми здобуття дошкільної освіти за кордоном.
16. Стратегії і методи практичної реалізації ідей альтернативної дошкільної педагогіки за кордоном.

17. Тенденції розвитку альтернативної дошкільної освіти в сучасних країнах світу (на прикладі однієї країни).

18. Альтернативні педагогічні системи освітньої інноватики в дошкільній освіті.

19. Розвивальний освітній процес в альтернативних закладах здобуття дошкільної освіти.

20. Мета та завдання освітнього процесу в ЗДО та альтернативних закладах здобуття дошкільної освіти.

21. Функції освітнього процесу в альтернативних ЗДО, (освітня, виховна, розвивальна, психологічна, організаційна).

22. Принципи освітнього процесу в альтернативних закладах дошкільної освіти (доступності, науковості, емоційності, послідовності, цілісності та ін.)

23. Методика організації розвивального освітнього процесу в Центрах розвитку дитини.

24. Поняття про центр розвитку дитини. Види центрів розвитку дитини.

25. Основні принципи організації діяльності суб'єктів Центрів розвитку дитини.

26. Планування діяльності в Центрах розвитку дитини.

27. Організація освітнього розвивального процесу в Центрах розвитку дитини.

28. Методика організації розвивального освітнього процесу в дошкільних осередках.

29. Поняття про дошкільний осередок.. Види дошкільних осередків.

30. Основні принципи організації діяльності суб'єктів освітніх осередків.

31. Мета, завдання, зміст, методи та форми організації освітнього процесу в дошкільних осередках.

32. Методика організації розвивального освітнього процесу в сімейних садках.

33. Поняття про сімейний садок. Види сімейних садків.

34. Основні принципи організації діяльності суб'єктів сімейних садків.

35. Мета, завдання, зміст, методи та форми організації освітнього процесу в сімейних садках.

36. Забезпечення якості та доступності альтернативних форм здобуття дошкільної освіти в умовах децентралізації.

37. Критерії формування спроможної освітньої мережі альтернативних форм здобуття дошкільної освіти в ОТГ.

38. Перспективні форми дошкільної освіти в сільських громадах.

39. Особливості створення альтернативних форм здобуття дошкільної освіти в сільських громадах

40. Особливості створення альтернативних форм здобуття дошкільної освіти в ОТГ.

Таблиця 1.6.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90 – 100	Відмінно	A	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	B	
75 - 81	Добре	C	
67 -74	Задовільно	D	
60 - 66	Достатньо	E	
1 – 59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

РОЗДІЛ II.

ПРАКТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В АЛЬТЕРНАТИВНИХ ЗАКЛАДАХ ЗДОБУТТЯ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

2.1 Тематика практичних занять з ОК «Альтернативні форми дошкільної освіти»

Практичні заняття з ОК «Альтернативні форми дошкільної освіти» мають на меті формування та закріплення компетенцій реалізовувати освітній процес в альтернативних закладах дошкільної освіти. Практичні заняття складаються з теоретичного блоку основних положень кожної з тем. У ході обговорення теоретичних проблем у здобувачів освіти узагальнюються та систематизуються знання про сутність кожної з форм здобуття дошкільної освіти.

Практичний блок передбачає виконання практичних завдань з організації освітнього процесу в різних альтернативних закладах дошкільної освіти. Пропонуємо здобувачам освіти тематику практичних занять.

Практичне заняття 1-2.

Предмет і завдання ОК «Альтернативні форми дошкільної освіти».
Нормативні документи про організацію освітнього процесу в альтернативних ЗДО.

Обговорення теоретичних питань

1. Модернізація дошкільної освіти у напрямі альтернативної дошкільної освіти.

2. Сутність альтернативних форм здобуття освіти загалом (очна, екстернатна, сімейна, педагогічний патронаж) та дошкільної освіти (інституційна, альтернативна, сімейна).

3. Альтернативні форми здобуття дошкільної освіти (центри розвитку дитини, дошкільні осередки, сімейні садки).

4. Нормативні документи: «Базовий компонент дошкільної освіти», Закон України «Про дошкільну освіту», «Концепція Нової української школи», «Професійний стандарт вихователя ЗДО» про організацію освітнього процесу в альтернативних ЗДО.

5. Нормативні документи про особливості навчання дітей з особливими освітніми потребами в альтернативних закладах ДО.

Практичні завдання:

Завдання 1. Виписати трактування поняття «альтернативна форма здобуття освіти» та визначити її основні класифікаційні ознаки.

Мета: сформувані знання про сутність поняття «альтернативні форми здобуття дошкільної освіти», їх види.

Завдання 2. Опрацювавши нормативні документи (Базовий компонент дошкільної освіти, Закон України «Про дошкільну освіту», «Концепція Нової української школи», Професійний стандарт вихователя ЗДО) виписати положення, що стосуються організації освітнього процесу в альтернативних ЗДО.

Мета: сформувані знання про нормативні документи, що стосуються організації освітнього процесу в альтернативних формах здобуття дошкільної освіти

Завдання 3. Порівняльна матриця «Класика чи Альтернатива»

Мета: сформувані знання про ключові відмінності між традиційним закладом дошкільної освіти (ЗДО) та його альтернативними моделями.

Заповніть таблицю для порівняння класичного дитячого садка та однієї з альтернативних форм (наприклад, соціально-педагогічний патронат, дитячий садок на колесах, сімейний дитячий садок або онлайн-садок).

Таблиця 2.1.

<i>Критерії порівняння</i>	<i>Класичний ЗДО</i>	<i>Альтернативни заклад здобуття дошкільної освіти (назва)</i>
Фінансування	Державне/комунальне	

Режим роботи	Повний день (9-12 год)	
Охоплення дітей	Групи 20-25 дітей	
Роль батьків	Споживачі послуг	
Переваги	Стабільність, соціалізація	

Завдання 4. WOT-аналіз моделі «Соціально-педагогічний патронат»

Мета: Сформувані знання про найпоширенішу в Україні альтернативну форму здобуття дошкільної освіти.

Суть завдання: Уявіть, що у віддаленому селі, де немає будівлі садочка, впроваджується патронат (викладач приходить до дитини додому або консультує батьків). Складіть SWOT-матрицю:

- S (Strengths): Сильні сторони (напр., індивідуальний підхід).
- W (Weaknesses): Слабкі сторони (напр., брак спілкування з однолітками).
- O (Opportunities): Можливості для розвитку (напр., залучення цифрових платформ).
- T (Threats): Загрози (напр., відсутність інтернету або низька мотивація батьків).

Завдання 5. Проектування модульного садочка»

Мета: сформувані вміння розв'язувати інфраструктурні проблеми за допомогою швидких рішень.

Кейс: Мікрорайон у місті швидко розростається, черга в садочки складає 200 дітей. Побудова капітальної споруди займе 3 роки.

1. Обґрунтуйте вибір модульного садочка або корпоративного садка (при підприємстві).
2. Складіть перелік з 5 кроків для запуску цієї форми.
3. Визначте, які фахівці (окрім вихователів) будуть потрібні.

Література.

2. Закон України «Про дошкільну освіту» від 6.06.2024р. : <https://mon.gov.ua/news/vazhlyvi-zminy-v-doshkilnii-osviti-vidpovidi-na-naiposhyrenishi-zapytannia>

3. Альшевська Н. М. Нові форми здобуття дошкільної освіти. *Проблеми освіти*. Спецвипуск. Вінниця ; Київ, 2015. С. 5–10. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/18524/>

Практичне заняття 3.

Сутнісні характеристики альтернативних форм здобуття спеціальної дошкільної освіти дітей з ООП.

Обговорення теоретичних питань

1. Формування інноваційного простору дошкільної освіти.
2. Організація діяльності альтернативних форм здобуття дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму.
3. Альтернативні спеціалізовані форми здобуття ДО :
  - поняття консультативних пунктів та умов перебування дітей у них;
  - поняття інтегрованих груп для дітей з обмеженими можливостями, специфіка перебування дітей у цих групах;
  - сутність прогулянкових груп, вимоги до перебування дітей у них;
  - поняття груп короткотривалого перебування дітей, їх характеристика;
  - центр ранньої соціальної реабілітації дітей з особливими потребами/центр соціально-педагогічної підтримки, умови перебування дітей у цих центрах;
4. Забезпечення розвивального освітнього середовища в цих альтернативних закладах.

Практичні завдання.

Завдання 1. Проєктувальник освітнього простору» (Групи короткотривалого перебування та прогулянкові групи)

Мета: Сформувати уміння в здобувачів вищої освіти розрізняти ці форми за режимом та змістом діяльності.

Питання для аналізу:

1. Які режимні процеси (сон, обід, заняття) випадають у кожному закладі?
2. Яким має бути мінімальний набір обладнання для «прогулянкової групи», якщо діти не заходять у приміщення садка?
3. Як забезпечити виконання освітньої програми за 3 години перебування?

Завдання 2. Розробіть «Графік одного дня» для двох типів груп:

Варіант А: Група короткотривалого перебування (до 4 годин без харчування).

Варіант Б: Прогулянкова група (організована на базі парку або майданчика при ЗДО).

Завдання 3. Кейс-стаді «Консультативний пункт: від запиту до результату»

Мета: Сформувати уміння партнерської співпраці з батьками та дітьми, які не відвідують садок постійно.

Кейс. До садочка звернулася мама дитини 4-х років, яка не відвідує заклад через часті хвороби. Її запит: «Дитина не вміє спілкуватися з однолітками та боїться нових людей».

Завдання:

1. Складіть план консультації (хто з фахівців має бути залучений: психолог, методист, медик?).
2. Визначте умови перебування: як часто дитина може приходити до пункту разом із мамою?
3. Запропонуйте 3 практичні вправи, які мама зможе виконувати вдома за вашою рекомендацією.

Завдання 4. Моделювання «Інклюзивний паспорт групи» (Інтегровані групи та Центри реабілітації)

Мета: Опрацювати специфіку перебування дітей з особливими освітніми потребами (ООП).

- **Завдання:** Порівняйте умови перебування дитини з ООП в *інтегрованій групі* звичайного садка та в *Центрі ранньої соціальної реабілітації*.
  - **Заповніть порівняльну таблицю за критеріями:**
    - Склад групи (кількість дітей з ООП та нормотипових дітей).
    - Наявність супровідного персоналу (асистент вихователя, реабілітолог).
    - Тривалість перебування (корекційні блоки vs повний день).
    - Кінцева мета (соціалізація у колективі чи медико-педагогічна корекція).

Література.

1. Закон України «Про дошкільну освіту» від 6.06.2024р. : <https://mon.gov.ua/news/vazhlyvi-zminy-v-doshkilnii-osviti-vidpovid-na-naiposhyrenishi-zapytannia>
2. Альшевська Н. М. Нові форми здобуття дошкільної освіти. *Проблеми освіти*. Спецвипуск. Вінниця ; Київ, 2015. С. 5–10. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/18524/>

Практичне заняття 4.

Альтернативні форми здобуття дошкільної освіти за кордоном.

Питання для теоретичного обговорення

1. Різновиди й типи альтернативних закладів дошкільної освіти за кордоном.

2. Стратегії і методи практичної реалізації ідей альтернативної дошкільної педагогіки за кордоном.

3. Тенденції розвитку альтернативної дошкільної освіти в сучасних країнах світу.

Практичні завдання.

Завдання 1. Обґрунтувати, підготувати проєкт та презентувати альтернативні форми здобуття дошкільної освіти в одній із країн світу.

Завдання 2. Проєктний кейс «Адаптація світового досвіду»

Мета: формувати вміння переносити успішні закордонні моделі на український ґрунт.

Оберіть одну із закордонних альтернативних форм, яка ще мало розвинена в Україні (наприклад, «Материнські центри» з Чехії або «Корпоративні дитячі садки»).

1. Складіть перелік із 3-х бар'єрів (законодавчих, ментальних, фінансових), які заважають впровадженню цієї форми в Україні.

2. Запропонуйте 3 кроки для адаптації цієї моделі до умов української громади.

Завдання 3. Проведіть міні-дослідження на тему: «Чому в деяких країнах (Велика Британія) альтернативна освіта стає більш формалізованою, а в інших (Австрія, Німеччина) — орієнтується виключно на вільну гру?».

Завдання 4. Завдання 1. Дослідити світові тренди та їхню адаптивність в Україні.

Дослідіть одну із закордонних моделей:

- Лісові дитячі садки (Німеччина/Скандинавія);
- Реджіо-центри (Італія).

Питання для аналізу:

• Які елементи цієї моделі можна впровадити в українському селі/місті вже сьогодні без великих витрат?

• Які законодавчі бар'єри можуть виникнути в Україні при спробі відкрити такий заклад?

Література

1. Гуткевич С., Оніщенко І. Світовий освітній простір: тенденції та перспективи розвитку в умовах глобалізації: монографія. К. : НТУУ «КПІ», 2014. 205 с.
2. Дошкільна освіта у світі. Німеччина. URL: <http://pedpresa.ua/115677-doshkilna-osvita-u-sviti-imechchyna.html>
3. Козак Л.В. Сучасна дошкільна освіта: європейський досвід розвитку. Освітологічний дискурс, 2017, № 3-4 . С. 235-251
4. Мельник Н. Становлення системи дошкільної освіти у Франції. Молодий вчений. № 10.2 жовт., 2017. С. 47–49.
5. Шикітка Г.М., Маляр Л.В., Сучасні заклади дошкільної освіти в Україні і за рубежом: методичні рекомендації до практичних занять ісамостійної роботи. Ужгород. ДВНЗ «УжНУ», 2023. 21 с

Практичне заняття 5.

Організація освітньої діяльності за дистанційною формою здобуття дошкільної освіти.

Питання для теоретичного обговорення

6. Поняття дистанційної форми дошкільної освіти.
7. Мета дистанційної форми здобуття дошкільної освіти.
8. Діяльність вихователя в синхронному і асинхронному режимі.
9. Порядок зарахування, відрахування та переведення дітей на дистанційну форму.
10. Системотехнічне забезпечення дистанційної форми дошкільної освіти.
11. Організація освітнього процесу за дистанційною формою здобуття дошкільної освіти.

Практичні завдання

Завдання 1. Моделювання синхронної зустрічі (Ранкове коло).

Навіть у дистанційному форматі важливо зберігати соціалізацію.

- **Завдання:** Скласти план-сценарій 15-хвилинної Zoom-зустрічі «Ранкові вітання».

- **Елементи:**

- Ритуал привітання.
- Дихальна вправа або руханка перед камерою.
- Обговорення погоди/настрою за допомогою емодзі або малюнків.
- Коротка гра «Покажи мені щось червоне у своїй кімнаті» (для залучення до простору).

Завдання 2. Цифровий моніторинг досягнень

Як зрозуміти, що дитина засвоїла матеріал, якщо ви її не бачите?

Створити Google-форму для батьків або розробити ідею «Цифрового портфоліо дитини» (наприклад, альбом у Google Фото, куди батьки скидають фото поробок чи відео успіхів дитини).

Завдання 3. Створення інтерактивних дидактичних ігор

Розробити 3 інтерактивні вправи на платформі LearningApps або Wordwall.

Напрями: Логіко-математичний розвиток (порахуй предмети), мовлення (знайди звук), або ознайомлення з доквіллям (сортування тварин).

4. Кейс-менеджмент: «Робота з батьками»

Дистанційка в садочку — це навчання батьків тому, як гратися з дітьми.

Розробити «Чек-лист вихідного дня» або «Пакет активностей із підручних матеріалів».

Запропонувати батькам ігри, які не потребують спеціального обладнання (наприклад, ігри з крупами, кришками від пляшок, шкарпетками). Студент має написати короткі, зрозумілі інструкції, щоб батьки не відчували перевантаження.

Практичне заняття 6.

Розвивальний освітній процес в мережевих закладах здобуття дошкільної освіти.

Обговорення теоретичних питань

1. Сутність, мета та завдання освітнього процесу в мережевих закладах здобуття дошкільної освіти.
2. Порядок зарахування, відрахування та переведення дітей на мережеву форму.
3. Забезпечення мережевої форми здобуття дошкільної освіти.
4. Мережева форма для дітей з особливими освітніми потребами.
5. Організаційна та методична діяльність педагогічного працівника мережевої форми здобуття дошкільної освіти.

Практичні завдання

Завдання 1. Презентувати алгоритм освітньої діяльності однієї мережевої формі здобуття дошкільної освіти.

Завдання 2. Кейс-стаді: «Конфлікт цілей»

Кейс. У приватному мережевому садку «Альтернатива» задекларована мета — *«Виховання вільної та творчої особистості»*. Проте вихователь вимагає, щоб усі діти малювали «правильне» дерево за зразком, аргументуючи це підготовкою до школи.

1. Визначте суперечність між метою та завданням.
2. Запропонуйте альтернативне формулювання завдання для цього заняття, яке б відповідало меті «виховання творчої особистості».

Завдання 3. На основі заданого «Стандарту мережі» (наприклад, регламент прийому дітей) розробити скрипт спілкування з батьками у конфліктній ситуації.

Завдання 4. Проектування мережевого освітнього івенту

Мережі часто проводять спільні заходи для всіх своїх садочків (онлайн або офлайн). Розробити концепцію «Мережевого тижня науки» або «Олімпіади для дошкільнят».

Що включити: План взаємодії між різними філіями (наприклад, спільний телеміст між групами різних садочків мережі), спільний хештег для соцмереж та єдину систему нагородження.

Література

1. Педагогічні концепції в центрах денного догляду :

<https://www.familienportal.nrw/uk/vid-0-do-1-roku/dohlyad-ta-osvita/pedahohichni-kontseptsii-v-tsentrah-dennoho-dohlyadu>

2. Положення про мережеву форму здобуття дошкільної освіти:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-25/conv/parach_1:pu4:rz3/sp:dark/only#n70

Практичне заняття 7.

Методика організації розвивального освітнього процесу в Центрах розвитку дитини.

Питання для теоретичного обговорення

1. Поняття про центр розвитку дитини.
2. Види центрів розвитку дитини.
3. Основні принципи організації діяльності суб'єктів Центрів розвитку дитини.
4. Планування та організація освітнього розвивального процесу в Центрах розвитку дитини.
5. Організація педагогічного патронажу.
6. Зарахування, відрахування та переведення дітей на педагогічний патронаж у державному, комунальному закладі дошкільної освіти..

Практичні завдання.

Завдання 1. . Опрацювати та презентувати основні аспекти Положення про Центр розвитку дитини.

Мета: сформувати знання про Центр розвитку дитини.

Завдання 2. Обґрунтувати та презентувати мету, завдання, зміст та форми роботи одного з Центрів розвитку дитини за місцем проживання. Визначити переваги та недоліки діяльності вказаного Центру.

Мета: сформувати уміння організовувати освітній процес у Центрах розвитку дитини

Завдання 3. Проектування «Освітнього кейса на дім»

Оскільки вихователь відвідує дитину обмежену кількість разів на тиждень, важливо залишити матеріали для самостійної роботи батьків.

Сформувати мобільний бокс/кейс для конкретної вікової групи.

Склад кейса:

«Інструкція для мами»: короткі тези, як пояснити тему (наприклад, «Осінь»).

Матеріали: заготовки для творчості, дидактичні картки, QR-коди з аудіоказками.

Діагностичне віконце: трекер успіхів, де батьки ставлять наліпки, коли дитина виконала вправу.

Завдання 4. Моделювання консультативної бесіди (Рольова гра)

Вихователь під час патронажу часто стикається з психологічним спротивом або розгубленістю батьків.

Розіграти ситуацію «Перший візит у родину».

Сценарії для опрацювання:

- Батьки надмірно опікують дитину і не дають їй самостійно виконати завдання.

- Батьки вважають, що дитина «нічого не знає», і вихователь має продемонструвати прогрес за 30 хвилин.

- Дитина боїться сторонніх і відмовляється від контакту.

Завдання 5. Складання індивідуальної траєкторії розвитку (ІТР)

Патронаж завжди передбачає індивідуалізацію.

На основі наданої характеристики дитини (наприклад: *хлопчик 5 років, затримка мовлення, любить машинки, швидко втомлюється*) скласти план 3 візитів.

Кожне заняття має містити вправи на розвиток дрібної моторики, мовлення та емоційне розвантаження, адаптовані під інтереси дитини.

Завдання 6. Цифрова звітність та дистанційний супровід.

Між візитами вихователь має здійснювати дистанційний контроль.

Завдання: Створити шаблон короткого тижневого звіту в Google Forms для батьків.

Запитання мають бути закритими та легкими:

- «Що найбільше зацікавило дитину?»
- «Яка вправа викликала труднощі?»
- «Оцініть настрій дитини під час гри від 1 до 5».

Завдання 7. Аналіз порівняння традиційного заняття і етапів педагогічного патронажу

Таблиця 2.2

Порівняння традиційного заняття і етапів педагогічного патронажу

<i>Компонент</i>	<i>Традиційне заняття</i>	<i>Педагогічний патронаж</i>
Місце	Групова кімната	Домашня зона дитини (безпечна)
Темп	Орієнтація на групу	Орієнтація на ритм дитини
Матеріали	Стандартні посібники	Підручні засоби + корекційний інструментарій
Роль дорослого	Вихователь-наставник	Тьютор-партнер, емоційна опора

Завдання 8. Розробити «Кодекс педагога-візитатора».

Чи можна пити чай з батьками? Як реагувати на домашній безлад? Що робити, якщо ви стали свідком сімейної сварки?

Список правил «Золотої середини» між привітністю та професійною дистанцією.

Література.

1. Розвивальне освітнє середовище в закладі дошкільної освіти: методичний посібник / укл. Л. Б. Міщенко; за ред. І. В. Удовиченко. Суми. Ніко: 2021. 52 с.
2. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: технології проектування : навч.-метод. посібник / О. Д. Рейпольська, І. М. Гудим, Л. І. Зайцева, І. В. Луценко, В. О. Луценко, Г. Г. Цветкова ; за ред. О. Д. Рейпольської. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 222 с
3. Положення Про центр розвитку дитини: <https://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2025/04/3188.pdf>

Практичне заняття 8.

Методика організації розвивального освітнього процесу в сімейних садках.

Питання для теоретичного обговорення

1. Поняття про сімейну форму здобуття дошкільної освіти. Види сімейних садків.
2. Основні принципи організації діяльності суб'єктів сімейних садків.
3. Мета, завдання, зміст, методи та форми організації освітнього процесу в сімейних закладах дошкільної освіти.
4. Методи і форми роботи вихователів в садках сімейного типу.

Практичні завдання

Завдання 1. Розробити, обґрунтувати та презентувати мету, завдання, зміст та форми роботи одного з сімейних садочків.

Завдання 2. Створення «Навігатора для батьків»

Батьки не мають педагогічної освіти, тому їм потрібні прості та чіткі інструкції.

Завдання: Підготувати серію інфографік або коротких відео-гайдів на тему: «Як організувати розвивальне середовище вдома».

- **Теми на вибір:**
  - Зонування дитячої кімнати (де грати, де відпочивати).

- Як правильно читати казку, щоб розвивати мовлення (методика запитань).

- Безпечні досліди на кухні.

Завдання 3. Консультативний практикум «Тьюторський супровід»

Студенти мають відпрацювати навички консультування дорослих.

- Завдання (Рольова гра): Провести Zoom-консультацію для «мами-запитувачки».

Кейси для відпрацювання:

- «Дитина відмовляється займатися з мамою, сприймає її лише як партнера для ігор».

- «Батьки хочуть навчити дитину читати в 3 роки, як пояснити їм шкідливість форсування?»

- «Як поєднати сімейне навчання з роботою батьків (тайм-менеджмент)».

Література

1. Нові типи закладів дошкільної освіти: огляд проєктів МОН: <https://naurok.com.ua/post/novi-tipi-zakladiv-doshkilno-osviti-oglyad-proektiv-mon>

2. Особливості приватних дитячих садків: що потрібно знати: <https://saddk.ua/osoblivosti-privatnih-dityachih-sadkiv/>

3. Положення про сімейний (родинний) садок : <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/gromadske-obgovorennya/2025/01/31/ho-proyekt-polozhennya-pro-simeynyy-rodynnyy-sadok-31-01-2025.docx>

4. Деякі питання про типи організації освітньої діяльності закладів дошкільної освіти: Постанова Кабінету Міністрів України 818 від 7.07.2025 : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/818-2025-%D0%BF#Text>

Практичне заняття 9.

Методика організації розвивального освітнього процесу в дошкільних осередках та хабах.

Питання для теоретичного обговорення

1. Поняття про дошкільний осередок..
2. Види дошкільних осередків.
3. Поняття про дитячий хаб.
4. Основні принципи організації діяльності суб'єктів освітніх осередків.
5. Мета, завдання, зміст, методи та форми організації освітнього процесу в дошкільних осередках та хабах.

Практичні завдання.

Завдання 1. . Розробити, обґрунтувати та презентувати мету, завдання, зміст та форми роботи одного з дошкільних осередків місцем проживання. Визначити переваги та недоліки діяльності вказаного дошкільного осередку.

Мета: сформувати уміння мету, завдання, зміст та форми роботи одного з дошкільних осередків місцем проживання.

Завдання 2. Запропонувати власну модель діяльності дитячого хабу.

Мета: сформувати уміння проєктувати освітній процес в тимчасових дитячих хабах.

Література.

1. Виховуємо і розвиваємо дитину раннього віку: навчально-методичний посібник / Гавриш Н. В., Васильєва С. А., Рагозіна В. В.; за заг. ред. Н. В. Гавриш. Кропивницький: Імекс-ЛДТ, 2021. 158 с

2. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: технології проєктування : навч.-метод. посібник / О. Д. Рейпольська, І. М. Гудим, Л. І. Зайцева, І. В. Луценко, В. О. Луценко, Г. Г. Цветкова ; за ред. О. Д. Рейпольської. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 222 с

Практичне заняття 10.

Забезпечення якості та доступності альтернативних форм здобуття дошкільної освіти в умовах децентралізації.

Питання для теоретичного обговорення

1. Критерії формування спроможної освітньої мережі альтернативних форм здобуття дошкільної освіти в ОТГ.
2. Перспективні форми дошкільної освіти в сільських громадах.
3. Особливості створення альтернативних форм здобуття дошкільної освіти в сільських громадах і ОТГ.

Практичні завдання.

Завдання 1. Опрацювати інформаційно-методичний посібник «Критерії формування спроможності освітньої мережі в ОТГ» та визначити й обґрунтувати критерії якісної освітньої діяльності альтернативних форм здобуття дошкільної освіти в ОТГ чи сільській громаді.

Мета: сформувати знання про Критерії формування спроможності освітньої мережі в ОТГ та якісної освітньої діяльності альтернативних форм здобуття дошкільної освіти в ОТГ чи сільській громаді.

Завдання 2. Управлінське проектування: «Карта освітньої мережі громади»

Мета — сформувати у студентів уміння аналізувати потреби громади та пропонувати оптимальні форми освіти.

На основі кейса умовної громади (кількість дітей, віддаленість сіл, наявність вільних приміщень) розробити структуру «Освітнього хабу».

- **Студент має обґрунтувати:**
  - Чому в селі А доцільно створити групу короткотривалого перебування.
  - Як у селі Б організувати педагогічний патронаж.
  - Чи потрібен громаді «Мобільний дитячий садок» (автобус-ігротека).

Завдання 3. Комунікаційна стратегія: «Промоція альтернативи».

Часто батьки не обирають альтернативні форми, бо не довіряють їхній якості.

Завдання: Розробити буклет або сценарій відео-ролика для мешканців громади: «Садочок без стін: як громада допомагає вашій дитині розвиватися вдома».

Мета: Пояснити переваги альтернативних форм та гарантії якості, які надає громада.

Завдання 4. Кейс-стаді: «Забезпечення доступності для дітей з ООП»

Децентралізація має на меті наблизити послугу до кожної дитини.

Розробити план інклюзивного супроводу дитини на патронажі в умовах гірської або віддаленої місцевості.

Як залучити фахівців ІРЦ (Інклюзивно-ресурсного центру) до роботи вдома? Як забезпечити дитину необхідним обладнанням за кошти субвенції громади?

Література

1. Виховуємо і розвиваємо дитину раннього віку: навчально-методичний посібник / Гавриш Н. В., Васильєва С. А., Рагозіна В. В.; за заг. ред. Н. В. Гавриш. Кропивницький: Імекс-ЛДТ, 2021. 158 с

2. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: технології проектування : навч.-метод. посібник / О. Д. Рейпольська, І. М. Гудим, Л. І. Зайцева, І. В. Луценко, В. О. Луценко, Г. Г. Цветкова ; за ред. О. Д. Рейпольської. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 222 с

2.2. Теоретико-методичні вимоги до організації освітнього процесу в альтернативних закладах здобуття дошкільної освіти

Зміст та організація освітнього процесу в дошкільній освіті ґрунтуються на особистісно орієнтованому, діяльнісному, інтегрованому підходах.

Особистісно орієнтований підхід передбачає визначення базових якостей особистості, розвиток її активності, самостійності, ініціативності та креативності як індикаторів ефективності освітнього процесу.

Діяльнісний підхід передбачає пріоритет набуття особистого досвіду дитини та процесу його формування в усіх видах діяльності, які реалізуються в дошкільному віці: руховій, ігровій, мистецько-творчій, пізнавально-дослідницькій, господарчо-побутовій; спрямовує організацію освітнього процесу на отримання його результатів – відповідних компетентностей.

Компетентнісний підхід до організації освітнього процесу передбачає увагу до збагачення досвіду дитини та використання комплексних психолого-педагогічних впливів (педагогічних технологій, методів, способів), що сприяють становленню компетентності. Компетентність, яку набуває дитина під час здобуття дошкільної освіти, розглядається як результат виховання й навчання.

Інтегрований підхід до організації змісту та процесу дошкільної освіти забезпечує формування цілісної, реалістичної картини світу дитини, основ світогляду. Основними характеристиками інтегрованого освітнього процесу виступають: радісне проживання подій, смислове наповнення, активне залучення дитини до спільної з дорослими та однолітками діяльності, взаємозбагачення соціальних контактів.

Виконання вимог Базового компонента дошкільної освіти забезпечується з урахуванням задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних психічних і фізичних можливостей в оптимальній для кожної дитини формі [3].

Українське законодавство не містить критеріїв оцінки вихованців ЗДО. Тобто їх формальне оцінювання не здійснюється. Поряд із цим розроблено численні методичні рекомендації для здійснення оцінки розвитку та досягнень, зокрема критерії оцінювання знань дошкільників, моніторинг досягнень дітей дошкільного віку згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти.

Кожний ЗДО самостійно формує власну внутрішню систему забезпечення якості, невід'ємною складовою якої є внутрішній моніторинг розвитку

компетентностей здобувачів дошкільної освіти. Вивчення результатів освіти дитини раннього й дошкільного віку рекомендовано здійснювати за всіма інваріантними освітніми напрямками Базового компонента дошкільної освіти. З цією метою необхідно використовувати інструментарій, що відповідає таким вимогам:

- дає змогу отримати об'єктивну інформацію про всебічний розвиток дитини;
- не вимагає довготривалих процедур тестування дитини;
- побудований на методі довготривалого спостереження за динамікою розвитку дитини;
- залучає до вивчення розвитку дитини одночасно педагогів і батьків як партнерів у наданні дошкільної освіти дітям;
- дає можливість приймати управлінські рішення про подальші перспективи її успішної освіти та виховання, а також удосконалення умов освітнього процесу в закладі.

Базові етапи дошкільної освіти визначаються на основі вікової періодизації розвитку дитини, яка охоплює:

- 1) вік немовляти (до одного року);
- 2) ранній вік (від одного до трьох років);
- 3) дошкільний вік (від трьох до шести – восьми років):
  - молодший дошкільний вік (від трьох до чотирьох років);
  - середній дошкільний вік (від чотирьох до п'яти років);
  - старший дошкільний вік (від п'яти до шести (семи) років (до восьми років – для дітей з ООП).

Дошкільна освіта здобувається, як правило, до шести років. Діти, яким на початок навчального року виповнилося 6 років (дітям із ООП – 7 років) і які не зараховані до 1-го класу, мають право продовжити здобувати дошкільну освіту до їх зарахування до початкової школи.

Заклад дошкільної освіти, в тому числі і альтернативної форми, може організувати і проводити свою освітню діяльність за одним або декількома типами організації освітньої діяльності:

- ясла – забезпечує здобуття дошкільної освіти дітьми віком від 3-х місяців до 3-х років;
- дитячий садок – забезпечує здобуття дошкільної освіти дітьми віком від 2-х до 6-ти або 7-ми років, а дітьми з ООП – до 7-ми або 8-ми років;
- спеціальний дитячий садок – забезпечує здобуття дошкільної освіти дітьми з ООП, зумовленими фізичними, психічними, інтелектуальними та/або сенсорними порушеннями, розладами поведінки, віком від 2-х до 7-ми або 8-ми років;
- мобільний дитячий садок – забезпечує надання освітніх послуг за місцем проживання дітей, зокрема із застосуванням або на базі спеціально облаштованого транспортного засобу;
- сімейний (родинний) садок – надає освітні послуги за місцем проживання сім'ї (родини) в індивідуальному житловому будинку дітям від народження, які перебувають у родинних стосунках, та/або дітям, які не є членами сім'ї (родини);
- міні-садок – тип організації освітньої діяльності з одночасним перебуванням не більше 5 дітей;
- центр педагогічного партнерства – забезпечує розвиток дітей від народження за обов'язкової участі їхніх батьків або одного з них;
- центр розвитку дитини – забезпечує здобуття дошкільної освіти дітьми (у тому числі дітьми, які здобувають дошкільну освіту в інших суб'єктів освітньої діяльності або у сім'ї), зокрема за окремими парціальними програмами, та/або отримання ними окремих психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг.

Заклад дошкільної освіти може поєднувати типи організації освітньої діяльності, утворюючи для цього окремі структурні підрозділи та/або групи.

Діти, у тому числі діти з ООП, можуть здобувати дошкільну освіту за вибором їхніх батьків:

- у закладах дошкільної освіти незалежно від підпорядкування та форми власності;
- у дошкільних підрозділах юридичних осіб, у тому числі закладів освіти;
- у сім'ї;
- за допомогою фізичних осіб - підприємців, які провадять освітню діяльність у сфері дошкільної освіти.

Основною формою здобуття дошкільної освіти є очна (денна). Крім того, за можливості, з урахуванням запитів батьків дітей і за рішенням засновника, ЗДО можуть також запроваджувати такі форми здобуття освіти:

- мережеву;
- дистанційну;
- педагогічний патронаж.

Також батьки мають право організувати здобуття їхніми дітьми дошкільної освіти за сімейною (домашньою) формою й обирати освітні та парціальні програми, навчально-методичне та інше ресурсне забезпечення їх реалізації.

Як правило, у закладах дошкільної освіти навчальний рік розпочинається 1 вересня. Тривалість роботи ЗДО впродовж року, тривалість робочого тижня і робочого дня визначається його засновником.

Заклад дошкільної освіти самостійно визначає час і розпорядок перебування у ньому вихованців (повний день, короткотривале, сезонне перебування вихованців, у вихідні, святкові та неробочі дні тощо). З метою ефективної організації освітнього процесу можуть формуватися групи вихованців з різним часом і розпорядком їх перебування в закладі дошкільної освіти.

Кожному вихованцю гарантується безоплатне здобуття дошкільної освіти у державному, комунальному закладі дошкільної освіти з можливістю

перебування в ньому за запитом батьків до 11 годин на день. На підставі звернення одного з батьків за рішенням засновника створюються умови для перебування вихованця понад гарантований обсяг часу, але не більше 12 годин на день.

Крім того, за рішенням засновника можуть бути створені умови для тимчасового цілодобового перебування вихованців, які не мають можливість щоденно повертатись до місця свого постійного проживання у зв'язку з тим, що його батьки (один із батьків, який/яка самостійно виховує дитину):

- обґрунтовано перебувають на стаціонарному лікуванні в закладі охорони здоров'я;
- мають специфічний режим роботи.

За таких обставин батьки (один із батьків, який/яка самостійно виховує дитину) має подати письмове звернення (заяву) та обов'язково додати документ, що підтверджує відповідний факт. Строк цілодобового перебування вихованця в ЗДО не може перевищувати документально підтвердженого строку відсутності його батьків за місцем їхнього спільного проживання.

Послуга цілодобового перебування вихованця в закладі дошкільної освіти може надаватися за кошти засновника, батьків дитини, з інших джерел, не заборонених законодавством.

З метою належної організації освітнього процесу у закладах дошкільної освіти формуються різні групи вихованців, зокрема:

- вікові;
- різновікові;
- чергові (в ранкові, вечірні години, у вихідні, святкові та неробочі дні);
- з короткотривалим перебуванням;
- з навчанням мовою відповідного корінного народу чи національної меншини (спільноти) України поряд із державною мовою;
- інклюзивні та/або спеціальні групи тощо.

До комунальних закладів дошкільної освіти діти зараховуються у такій черговості:

1) діти, які проживають на території обслуговування відповідного закладу дошкільної освіти, у такій черговості:

- діти-сироти; діти, позбавлені батьківського піклування; діти загиблих (померлих) ветеранів війни, захисників і захисниць України; діти, які перебувають у складних життєвих обставинах та на обліку в службах у справах дітей, діти, які мають статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів; діти з ООП;

- діти старшого дошкільного віку;
- діти військовослужбовців, діти з числа ВПО, діти осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;

- діти, які є рідними братами або сестрами дітей, які здобувають дошкільну освіту у відповідному закладі дошкільної освіти (якщо вони проживають на території обслуговування такого ЗДО);

- інші діти, які проживають на території обслуговування відповідного закладу дошкільної освіти.

2) діти працівників відповідного закладу дошкільної освіти (якщо вони не проживають на території обслуговування ЗДО);

3) діти, які є рідними братами або сестрами дітей, які здобувають дошкільну освіту у відповідному закладі дошкільної освіти (якщо вони не проживають на території обслуговування ЗДО);

4) інші діти, які не проживають на території обслуговування ЗДО, але яким було відмовлено у зарахуванні до закладу дошкільної освіти, на території обслуговування якого вони проживають;

5) інші діти, які не проживають на території обслуговування відповідного закладу дошкільної освіти.

У межах кожної із зазначених категорій діти зараховуються до закладу дошкільної освіти у порядку надходження заяв про зарахування.

Якщо дитина не отримала місце у комунальному закладі дошкільної освіти, на території обслуговування якого вона проживає, відповідний орган управління у сфері освіти за зверненням батьків дитини зобов'язаний надати їм інформацію про:

- перелік суб'єктів освітньої діяльності, що забезпечують здобуття дошкільної освіти;
- перелік комунальних закладів дошкільної освіти, які мають вільні місця;
- перелік інших суб'єктів освітньої діяльності, освітні послуги яких можуть бути придбані батьками дитини або за рахунок коштів місцевого бюджету відповідно до порядку, затвердженого відповідним органом місцевого самоврядування;
- можливість отримання компенсації за здобуття дитиною дошкільної освіти в іншого суб'єкта освітньої діяльності за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету.

На підставі висновку ІРЦ про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини та заяви батьків дитини з ООП вона зараховується до:

- інклюзивної групи закладу дошкільної освіти, яка утворена або обов'язково створюється керівником закладу дошкільної освіти;
- спеціальної групи закладу дошкільної освіти;
- спеціального дитячого садка, що створюється (створений) як окрема юридична особа або дошкільний підрозділ спеціального закладу загальної середньої освіти чи іншої юридичної особи, або як інший суб'єкт освітньої діяльності, передбачений Законом [34].

Наповнюваність груп визначається виходячи із співвідношення кількості вихованців до кількості вихователів, які одночасно працюють з ними. Кількість вихованців у групі на одного вихователя становить:

1) у групі вихованців одного віку:

- не більше 5 вихованців віком до одного року;
- не більше 10 вихованців віком від одного до двох років;

- не більше 15 вихованців віком від двох до трьох років;
- не більше 20 вихованців віком від трьох років.

2) у групі вихованців різного віку:

- не більше 15 вихованців віком від трьох років;
- не більше 10 вихованців за наявності у групі хоча б однієї дитини

віком від одного до трьох років.

3) у групі вихованців з короткотривалим перебуванням або у групі вихованців з цілодобовим перебуванням – не більше 10 вихованців;

4) в інклюзивній групі – не більше трьох дітей з ООП;

5) у спеціальній групі закладу дошкільної освіти або групах спеціального дитячого садка кількість вихованців визначається відповідним порядком, затвердженим Законом [24].

У групах державних і комунальних ЗДО кількість вихованців не може становити менше п'яти дітей (трьох дітей до одного року). У разі необхідності норми співвідношення кількості вихованців до кількості вихователів може бути перевищено не більше ніж на 20 відсотків від максимальної кількості дітей у групі та виключно у групах вихованців дошкільного віку.

2.3. Методичні аспекти освітньої діяльності в альтернативних закладах дошкільної освіти

Відповідно до статті 35 Закону України «Про дошкільну освіту» [34] у закладах дошкільної освіти можуть функціонувати вісім типів організації освітньої діяльності: ясла, дитячий садок, спеціальний дитячий садок, мобільний дитячий садок, сімейний (родинний) садок, міні-садок, центр педагогічного партнерства, центр розвитку дитини.

Освітній процес у закладах дошкільної освіти ґрунтується на культурних цінностях Українського народу, інших цінностях і принципах, визначених законодавством України у галузі освіти.

Кожен тип організації освітньої діяльності, маючи свої специфіку, загалом повинен:

- відповідати Державному стандарту дошкільної освіти;
- використовувати освітні та парціальні програми;
- створювати безпечне, здорове та інклюзивне чи спеціальне освітнє середовище;
- урахувати вікові та індивідуальні особливості дитини;
- вибудовувати партнерські взаємодії з батьками.

Пріоритетним завданням у 2025/2026 навчальному році залишається збереження і зміцнення психічного здоров'я всіх учасників освітнього процесу.

Для надання фахової психологічної підтримки учасників освітнього процесу можна звернутися до психологів інклюзивно-ресурсних центрів. Зокрема психологічну підтримку педагогів можуть здійснювати психологи та консультанти центрів професійного розвитку педагогічних працівників.

Важливо підтримувати реалізацію заходів, спрямованих на збереження психічного здоров'я учасників освітнього процесу, використовуючи інформаційно-просвітницькі кампанії, тренінги, тематичні тижні тощо.

Також варто сприяти впровадженню в освітній процес програм розвитку емоційного інтелекту, стресостійкості та навичок саморегуляції здобувачів освіти відповідно до їхніх вікових особливостей.

Наведемо орієнтовні структури заняття та екскурсії в різних формах здобуття дошкільної освіти.

Орієнтовна структура заняття в мережевому закладі здобуття дошкільної освіти

Робота в мережевому садку (франшиза або мережа філій) має свої особливості: важливо підтримувати єдиний стандарт якості, але при цьому залишати простір для індивідуальності кожної дитини.

Ось оптимальна структура комплексного заняття, яка базується на принципах змінного фокусу уваги та циклічності.

1. Вступна частина: Ранкове коло (до 5 хв)

.Привітання: Традиційна пісенька або віршик-ритуал, характерний саме для вашої мережі.

- Емоційне налаштування: Обговорення настрою, перевірка присутності (використання дошки з іменами).

2. Основна частина: Інтелектуальний блок (10 хв)

Зміст залежить від дня тижня (математика, мова, або ЯДС).

- Мотиваційний момент: Поява персонажа-героя мережі, який приносить завдання або просить про допомогу.

- Подача нового матеріалу: Коротко, яскраво, з використанням мультимедіа або наочних посібників.

- Практична робота: Виконання завдань робочих зошитах мережі.

- Динамічна пауза (Brain Break): Рухлива гра на 1 хвилину для розвантаження мозку.

3. Креативно-сенсорний блок (10 хв)

Перехід від логіки до творчості та дрібної моторики.

- Проектна діяльність: Ліплення, малювання, аплікація або конструювання за темою заняття.

- Дослідницька діяльність (STEM): Прості експерименти (з водою, піском, магнітами), якщо це передбачено програмою дня.

Заключна частина: Рефлексія (3 хв)

Важливо для формування навичок самоаналізу.

- Що було найцікавішим? Що було складно?

- Кожна дитина показує свою роботу.

- Нагородження наліпками у "щоденник досягнень".

Орієнтовна структура заняття в дистанційному садку

Дистанційний формат для дошкільнят — це особливий виклик, оскільки увага дитини перед екраном тримається максимум 15–25 хвилин.

Структура заняття, адаптована під онлайн-платформи (Zoom/Google Meet).

1. Етап "Включення" (2–3 хв)

Дитина має відчувати, що її бачать і чекають.

- Візуальний контакт: Вихователь звертається до кожного по імені. Спільний жест (наприклад, «дай п'ять» камері) або коротка пісенька з рухами.
- Перевірка фону: "Покажіть великий палець, якщо ви мене добре чуєте".

2. Активне навчання: «Живий екран» (10–12 хв)

Це серце заняття, де подається нова інформація.

- Інтерактивна презентація: Мінімум тексту, максимум яскравих картинок.
- Елемент гри: Використання іграшки-помічника, який «розмовляє» з дітьми через мікрофон.
- Постійний діалог: Кожні 2 хвилини ставити відкрите питання: «Як ви думаєте, куди сховався зайчик?», «Якого кольору ця фігура?».

3. Фізкультхвилинка: «Геть від екрана» (3–5 хв)

Обов'язковий етап, щоб зняти напруження з очей та м'язів.

- Рухлива вправа: Вихователь вмикає музику і показує рухи, але просить дітей відійти від моніторів на 1-2 метри.
- Гімнастика для очей: Подивитися вгору-вниз, покліпати, подивитися у вікно.

4. Практичний блок: «Творимо разом» (10 хв)

Дитина працює руками у себе за столом, а вихователь коментує і підтримує.

- Швидкий результат: Малювання, ліплення або проста аплікація (матеріали мають бути підготовлені батьками заздалегідь).
- Коментування процесу: Вихователь показує свій процес на камеру: «Дивіться, я беру зелений пластилін, а ви?».

5. Завершення та «Домашня пригода» (3–5 хв)

- Демонстрація робіт: Кожна дитина підносить свій малюнок до камери.
- Спільне прощання: Традиційне слово або жест.
- Анонс: Оголошення, що знадобиться на наступний раз, щоб підігріти інтерес.

Технічні фішки для дистанційного садка:

<i>Інструмент</i>	<i>Як використати</i>
Реакції (Еможі)	Навчіть дітей ставити ♥□ або 👍, якщо їм подобається завдання.
Демонстрація екрана	Використовуйте інтерактивні ігри (наприклад, LearningApps або Wordwall).
Зміна планів	Періодично змінюйте положення камери (показуйте то своє обличчя, то свої руки на столі).

Топ-3 сервіси для створення онлайн-ігор

Ці платформи дозволяють вихователю вивести гру на екран, а дітям — відповідати голосом або показувати жести.

- **Wordwall**: Скарбниця для садочка. Можна знайти або створити:
  - *Колесо фортуни*: Крутимо колесо, на кого випаде стрілка - той відповідає.
  - *Відкрий коробку*: У кожній коробці захована тварина, яку треба озвучити.
- **LearningApps**: Безкоштовний конструктор вправ.
  - *Знайди пару*: Наприклад, з'єднати маму-тварину та дитинча.
  - *Класифікація*: Сортування предметів на «їстівне — неїстівне» або «безпечне — небезпечне».
- **Genially**: Дозволяє створювати інтерактивні плакати-квести. Дитина каже, куди натиснути, а вихователь відкриває таємні двері або знаходить скарби.

Ігри «Тут і зараз» (без сторонніх сервісів)

Ці ігри найкраще працюють у Zoom, бо змушують дитину рухатися.

- «Кольорове полювання»: Ви кажете: «Принесіть щось червоне за 10 секунд!». Діти біжать по кімнаті та показують у камеру свої іграшки, фрукти чи одяг.
- «Детектив» Вихователь показує 3 предмети на столі, потім просить дітей заплющити очі та ховає один. Діти мають вгадати, що зникло.
- «Повтори за мною».

Орієнтовна структура заняття в сімейному закладі здобуття дошкільної освіти

Сімейний садок — це формат садка, де панує атмосфера затишку, групи зазвичай маленькі (3–6 дітей), а вихованці можуть бути різного віку. Тут важливо відмовитися від суворої «шкільної» дисципліни на користь природного навчання через побут та гру.

Нейроігри: Ви показуєте прості жести руками (ліва — кулак, права — долоня), а діти намагаються повторити.

Вступ (до 5 хв)

У сімейному садку діти часто приходять у різний час, тому заняття починається не з дзвінка, а з ритуалу.

- Вільна гра: Діти обирають іграшки, поки збирається вся група.
- Ранкове чаювання/коло: Спільне споживання фруктів або чаю. Це час для розмов: «Що вам наснилося?», «Яку іграшку ви принесли?».
- Завдання-помічник: Залучення дітей до підготовки заняття (разом застелити стіл скатертиною, розставити стільці).

2. Основний блок: «Майстерня на кухні» (до 15 хв)

У сімейному садку навчання часто інтегроване в реальне життя.

- Інтегроване заняття: Замість сухої математики — рахуємо гудзики або ділимо яблуко на частини.
- Різновіковий підхід: Старші діти отримують складніше завдання (вирізати), молодші — простіше (наклеїти).

- Казка на колінах: Вихователь не просто читає книгу, а обговорює її в тісному колі, де дитина може підсісти ближче або притулитися.

3. Активна пауза: «Домашній рух» (до 5 хв)

Оскільки простір може бути обмеженим, активність має бути продуманою.

- Смуга перешкод: Використання домашніх меблів (пролізти під стільцем, переступити через подушки).

- Хороводні ігри: Традиційні народні ігри з піснями («Подольночка», «Галя по садочку ходила»).

4. Творчий блок (до 10 хв)

- Використання природних матеріалів: Крупи, тісто, каштани, листя.

- Спільна робота: Створення одного великого плаката або будівництво великого міста з конструктора всією групою.

5. Завершення: (до 2 хв)

- Прибирання як частина гри: «Кожна іграшка хоче повернутися у свій будиночок». У сімейному садку це критично важлива навичка.

- Маленький ритуал завершення дня, де діти дякують один одному за гру.

Орієнтовні компоненти педагогічного патронажу

Педагогічний патронаж — це форма навчання вдома, де педагог працює з дитиною (часто з особливими освітніми потребами або такою, що не може відвідувати заклад) індивідуально. Тут структура заняття повинна бути максимально адаптивною та терапевтичною.

Етап «Встановлення контакту» (до 5 хв)

У патронажі вихователь приходить «у простір дитини», тому важливо зняти напруження.

- Ритуал входу: Використання особливого жесту, іграшки чи пісеньки, що сигналізує про початок заняття.

- Діагностика стану: Педагог оцінює самопочуття дитини сьогодні (рівень енергії, настроїв).

- Спільний простір: Створення робочої зони (розкладання килимка або підготовка столу).

2. Блок «Сенсорне розгальмування» (до 7 хв)

Перед навчанням потрібно активізувати мозок через органи чуття.

- Тактильні ігри: Робота з піском, крупами, м'ячиками з різною фактурою (методика Су-Джок).

- Дихальні вправи: Дуття на пір'їнку, мильні бульбашки — це заспокоює нервову систему та готує артикуляцію.

3. Когнітивний блок (10–15 хв)

Основна навчальна діяльність, розбита на мікрокроки.

- Метод «Крок за кроком»: Одне велике завдання ділиться на 3-4 маленьких, щоб дитина не відчувала втоми.

- Візуалізація: Використання реальних предметів, а не лише картинок (якщо вивчаємо овочі — тримаємо в руках справжній огірок).

- Зміна діяльності: Кожні 3-4 хвилин змінюйте позу або тип активності.

4. Етап «Творче самовираження» (до 10 хв)

- Арт-терапія: Малювання пальчиками, ліплення з м'якого тіста або колаж.

- Емоційне розвантаження: Через творчість дитина виражає те, що не може сказати словами.

5. Підбиття підсумків та «Місток у майбутнє» (2хв)

- Позитивне підкріплення: Обов'язкова похвала за конкретне досягнення («ти сьогодні дуже старанно тримав олівець»).

- Завершення: Складання речей у коробку, прощання з іграшкою-помічником.

- Інструктаж для батьків: Коротке пояснення, що можна повторити до наступного візиту.

Орієнтовні компоненти організації освітньої діяльності в дитячому хабі

Дитячий хаб — це багатофункціональний простір, де діти перебувають не за суворим навчальним планом, а для соціалізації, розвитку та психологічного розвантаження. Зміст діяльності хабу має бути максимально різноманітним, щоб кожна дитина (незалежно від віку та часу перебування) знайшла собі заняття.

1. Зона вільного розвитку.

Це база хабу, де дитина є господарем свого часу.

- Сенсорна локація: Сухі басейни з кульками, кінетичний пісок, бізіборди, світлові столи для малювання піском.
- Конструкторське бюро: Велика зона з LEGO, магнітними конструкторами, дерев'яними блоками або м'якими модулями для будівництва халабуд.
- Куточок усамітнення: Намети-вігвами з подушками та книжками, де дитина може відпочити від шуму.

2. Творчі воркшопи .

Замість стандартних занять — вільна творчість.

- Upcycling (Апсайклінг): Створення іграшок та колажів із вторинної сировини (картонні коробки, пластик, клаптики тканини).
- Малювання без меж: Великі рулони паперу на стінах або підлозі для колективного малювання.
- Кулінарна майстерня: Приготування простих страв без випікання (сендвічі-звірятка, корисні цукерки, прикрашання печива).

3. Активність та рух .

Для виплеску енергії, особливо в умовах обмеженого простору.

- Інтерактивна підлога або стіна: Проекційні ігри, де діти мають «збивати» предмети або стрибати по них.
- Йога-казка: Виконання вправ йоги через ігрову історію (наприклад, «Подорож у джунглі»).
- Танцювальні батли. Короткі розминки під популярні мелодії.

4. Психоемоційна підтримка (Safe Space).

Критично важливий елемент для сучасних хабів в Україні.

- Казкотерапія: Читання та обговорення історій, які допомагають зрозуміти емоції (страх, злість, радість).
- Кімната розвантаження: Заняття з психологом у ігровій формі, вправи на дихання та зняття стресу.
- «Коло друзів»: Щоденні збори, де діти діляться своїми маленькими перемогами.

5. Пізнавальний блок.

Навчання через розваги (без парт і оцінок).

- Досліди: Прості та безпечні хімічні чи фізичні досліди (виверження «вулкана» з соди і ін.).
- Настільні ігрові турніри.
- Кінозал / Театр тіней: Перегляд якісних мультфільмів з подальшим обговоренням або постановка власних вистав.

Орієнтовна сітка дня в хабі

<i>Час</i>	<i>Активність</i>
10:00 - 11:00	Зустріч, вільна гра в зонах конструкторів та сенсорики.
11:00 - 12:00	Тематичний воркшоп (наприклад, «Майстерня супергероїв»).
12:00 - 12:30	Активні ігри, естафети або танці.
12:30 - 13:30	Спокійні ігри, читання, настільки або перегляд пізнавального відео.
13:30 - 15:00	Робота творчої майстерні (вільний доступ до матеріалів).

Орієнтовна структура екскурсії в мережевій формі здобуття дошкільної освіти

Екскурсія в межах мережевої форми здобуття дошкільної освіти — це не просто прогулянка, а спільний освітній проєкт між дитячим садком та партнером (музеєм, бібліотекою, парком, містом і ін.

Підготовчий етап

Це фундамент, на якому будується взаємодія між суб'єктами мережі.

- Договір про співпрацю: Юридичне підґрунтя між садочком та базою екскурсії.
- Визначення освітньої мети: Яку саме компетенцію (згідно з Базовим компонентом) ми розвиваємо? (Наприклад, «Дитина у світі природи» або «Дитина у світі мистецтва»).
- Інструктажі: Окремо для педагогів, батьків та дітей (безпека руху, правила поведінки в публічних місцях).
- Попереднє знайомство: Читання книг, перегляд відео про об'єкт, щоб діти мали «гачки» для сприйняття нової інформації.

Основний етап

В мережевій формі важливо, щоб екскурсію проводив фахівець партнерської організації (експерт), а вихователь допомагав адаптувати контент під вік дітей.

- Інтерактивна розповідь: Мінімум сухих фактів, максимум історій та легенд.
- Демонстрація: Показ реальних об'єктів, які неможливо відтворити в груповій кімнаті.
- Дослідницька діяльність: Можливість щось помацати, понюхати, порівняти (наприклад, дослідження структури кори дерев у ботанічному саду).

Активність дітей

Мережева форма передбачає, що дитина стає активним учасником, а не просто глядачем.

- Практичний майстер-клас: Створення виробу, проведення простого досліду разом із фахівцем бази.
- Квест-завдання: Пошук певних об'єктів за картками-підказками (наприклад, «знайди картину з морем» або «відшукай тварину з довгим хвостом»).
- Фотосесія: Замальовки вражень у спеціальних «щоденниках мандрівника».

Підсумковий

Це етап закріплення результату, який може відбуватися вже після повернення в садочок.

- Коло вражень: Обговорення: «Що найбільше здивувало?», «Про що розкажете вдома?».
- Проектна робота: Створення колективного колажу, виставки малюнків або макета відвіданого місця.
- Цифровий слід: Створення короткого відеоролика або фотозвіту для батьків у закритій групі чи на сайті закладу.

Орієнтовна структура екскурсії в дистанційній формі здобуття дошкільної освіти

Віртуальні екскурсії – це віртуальна подорож дітей визначними місцями свого краю, країни, інших країн або знайомство з рослинним і тваринним світом планети. Ці екскурсії уможливають відвідування місць, які неможливо побачити реально через їх далеку відстань.

Підготовчий етап

Це «каркас», на якому тримається візуалізація об'єктів.

- Панорамний контент: фото, відео або 3D-моделі об'єктів (наприклад, віртуальний тур музеєм Води у Києві).
- Платформа відтворення: Інтерактивна дошка, планшети, VR-окуляри (для короткочасного занурення) або звичайний мультимедійний екран.
- Інтерфейс навігації: Інтуїтивно зрозумілі «точки переходу» (хотспоти), які дозволяють дитині чи вихователю «рухатися» залом або територією.

2. Основний

Віртуальний ряд без коментарів швидко втомлює дитину, тому необхідне змістове наповнення.

- Аудіогід або персонаж-провідник: Голос, який веде розповідь, адаптовану до віку (казковий герой, робот або «професор»).

- **Звукове середовище:** Фоновий шум, що створює «ефект присутності» (спів птахів у лісі, шум верстатів у майстерні, гул натовпу в музеї).
- **Словесні маркери:** Акцентування уваги на деталях: «Подивіться ліворуч», «Зверніть увагу на колір».

3. Активність дітей

Щоб дитина не була пасивним глядачем, у структуру вводяться елементи гри.

- **«Активні точки».** При натисканні на об'єкт з'являється додаткова інформація: звук, коротке відео або анімація.
- **Дидактичні ігри всередині туру:** Завдання типу «Знайди 5 відмінностей», «Збери пазл із цієї картини» або «Відгадай, чий це голос».
- **Елементи гейміфікації:** Накопичення бонусів чи «ключів» під час перегляду для відкриття фінальної локації.
- **Маршрутний лист:** Спрощена візуальна карта екскурсії, щоб діти розуміли, де вони «знаходяться» зараз.
- **Динамічні паузи:** Вбудовані в екскурсію фізкультхвилинки (наприклад, «полетимо як птахи до наступного експоната»).
- **Емоційні акценти:** Сюрпризні моменти (раптова поява персонажа, зміна освітлення у віртуальному просторі).

4. Рефлексія

Завершальний етап, що перетворює перегляд на знання.

- **Віртуальна «книга відгуків»:** Можливість для дітей обрати смайлик, що відображає їхній настрій після екскурсії.
- **Творче завдання-продовження:** Фотоколаж зі скріншотів екскурсії або малювання об'єкта, який найбільше запам'ятався.

Орієнтовна структура екскурсії в сімейній формі здобуття дошкільної освіти

Сімейна форма здобуття освіти передбачає, що відповідальність за навчання несуть батьки, а дитячий садок виступає консультантом та партнером. Екскурсія в такому форматі стає максимально персоналізованою та гнучкою

1. Підготовчий.

Консультація з педагогом: Вихователь пропонує тему (згідно з освітньою програмою) та надає батькам «кейс»: орієнтовні запитання для обговорення, перелік цікавих локацій та чек-лист того, на що звернути увагу.

Створення «Маршрутного листа»: Спільне з дитиною малювання карти майбутньої подорожі (наприклад, до парку, пожежної частини чи місцевої пекарні).

2. Мотиваційний момент (Вдома)

- **Створення ігрової ситуації:** Дитині пропонується роль (дослідник, репортер, мандрівник).
- **Збір «рюкзака дослідника»:** Покладіть туди лупу, блокнот для замальовок, фотоапарат (телефон) та «перекус мандрівника».

3. Основна частина.

На відміну від групової екскурсії, тут панує індивідуальний темп дитини.

- **Спостереження та діалог:** Батьки ставлять відкриті запитання: «Як ти думаєш, чому...?», «Що це тобі нагадує?».
- **Сенсорний досвід:** Дозвольте дитині максимально взаємодіяти з оточенням (помацати камінь, понюхати хвою, послухати звуки міста).
- **Збір «артефактів»:** Збирання природного матеріалу (листя, камінці) або створення фотографій об'єктів для майбутнього звіту.

4. Практично-творча частина

- **Виконання «Завдання від вихователя»:** Наприклад, знайти дерево з найбільшим листям або порахувати поверхи в будинку.
- **Інтерв'ю:** Дитина «бере інтерв'ю» у працівника установи або у батьків про те, що вона бачить.

5. Рефлексія

Це ключовий етап для підтвердження результатів сімейної освіти.

- Створення «Скарбнички спогадів»: Вдома дитина разом із батьками робить колаж, лепбук або малюнок за результатами екскурсії.
- Презентація для групи: Дитина записує коротке відео (1 хв) або надсилає фотозвіт у спільну групу садочка/платформу, де ділиться враженнями з іншими дітьми та вихователем.

Обговорення з педагогом: Під час чергової консультації батьки розповідають, які компетенції вдалося розвинути (наприклад, дитина навчилася розрізняти види транспорту або кольори осіннього листя).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Альшевська Н. М. Нові форми здобуття дошкільної освіти в сучасній Україні. *Науковий вісник Житомирського держ. Університету*, 2022.
2. Альшевська Н. М. Нові форми здобуття дошкільної освіти. *Проблеми освіти*. Спецвипуск. Вінниця; Київ, 2015. С. 5–10. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/18524/>
3. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти), нова редакція 2021 р. *Орієнтує на результат незалежно від форми здобуття освіти*.
4. Бондаренко І. П. Порівняльний аналіз дошкільних навчальних закладів різних форм власності в Україні. *Управління закладами освіти на засадах акмеологічного підходу* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Житомир, 16 берез. 2018 р.). С. 46–52. Житомир, 2018. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/27082>.
5. Виховуємо і розвиваємо дитину раннього віку: навчально-методичний посібник / Гавриш Н. В., Васильєва С. А., Рагозіна В. В.; за заг. ред. Н. В. Гавриш. Кропивницький: Імекс-ЛДТ, 2021. 158 с
6. Гуткевич С., Оніщенко І. Світовий освітній простір: тенденції та перспективи розвитку в умовах глобалізації: монографія. К. : НТУУ «КПІ», 2014. 205 с.
7. Деякі питання про типи організації освітньої діяльності закладів дошкільної освіти: Постанова Кабінету Міністрів України 818 від 7.07.2025 : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/818-2025-%D0%BF#Text>
8. Діти покоління Альфа: хто це та як їх виховувати?: URL : <https://vseosvita.ua/blogs/dity-pokolinnia-alfa-khto-tse-ta-ik-ikh-vykhovuvaty-48823.html>
9. Дошкільна освіта в умовах війни: виклики та рішення. Збірник наукових праць, 2023 / Інститут проблем виховання НАПН України.
10. Дошкільна освіта у світі. Німеччина. URL: <http://pedpresa.ua/115677-doshkilna-osvita-u-sviti-imechchyna.html>

11. Зданевич Л., Пісоцька Л. Організація дистанційної взаємодії з дітьми раннього та дошкільного віку: методичні рекомендації.2023.: <https://eprints.zu.edu.ua/39423/1/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A%2022222.pdf>
12. Ковшар О. В. Теоретико-методичні засади організації передшкільної освіти : монографія. Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет» МОН України. Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2015. 270 с.
13. Козак Л.В. Сучасна дошкільна освіта: європейський досвід розвитку. Освітологічний дискурс, 2017, № 3-4 . С. 235-251
14. Матвієнко С. І. М33 Передшкільна освіта: теорія та практика: навч. посібн. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2023. 183 с.
15. Мельник Н. Становлення системи дошкільної освіти у Франції. Молодий вчений. № 10.2 жовт., 2017. С. 47–49.
16. Міні-садки, сімейні та мобільні: уряд визначив типи закладів дошкільної освіти: <https://7eminar.ua/news/10544-mini-sadki-simeini-ta-mobilni-uryad-viznaciv-tipi-zakladiv-doshkilnoyi>
17. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (2021–2024). Київ: НАПН України. *Розділи про доступність дошкільної освіти в умовах цифровізації.*: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/726223/1/nac%20dopovid%202021%20color%20%20%281%29.pdf>
18. Новації законодавства про дошкільну освіту: аналітична записка. https://auc.org.ua/sites/default/files/library/osvita_az_2024.pdf
19. Нові типи закладів дошкільної освіти: огляд проєктів МОН: <https://naurok.com.ua/post/novi-tipi-zakladiv-doshkilno-osviti-oglyad-proektiv-mon>
20. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: технології проєктування : навч.-метод. посібник / О. Д. Рейпольська, І. М. Гудим, Л. І.

Зайцева, І. В. Луценко, В. О. Луценко, Г. Г. Цветкова ; за ред. О. Д. Рейпольської. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 222 с.

21. Особливості приватних дитячих садків: що потрібно знати: <https://sadkd.ua/osoblivosti-privatnih-dityachih-sadkiv/>

22. Положення про форму здобуття дошкільної освіти — педагогічний патронаж: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0995-25/ed20250623#Text>

23. Положення про деякі типи організації освітньої діяльності закладів дошкільної освіти : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/818-2025-%D0%BF#Text>

24. Положення про дистанційну форму здобуття дошкільної освіти: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0996-25#Text>

25. Положення Про заклад дошкільної освіти № 86 від 27.01. 2021 р. : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2003-%D0%BF/ed20210210#n27>

26. Положення про мережеву форму здобуття дошкільної освіти: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-25/conv/parach_1:pu4:rz3/sp:dark/only#n70

27. Положення про мобільний дитячий садок: <https://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2025/05/3333.pdf>

28. Положення про Центр педагогічного партнерства: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/regulatorna>

29. Положення Про центр розвитку дитини: <https://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2025/04/3188.pdf>

30. Положення про сімейний (родинний) садок : <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/gromadske-obgovorennya/2025/01/31/ho-proyekt-polozhennya-pro-simeynyy-rodynnyy-sadok-31-01-2025.docx>

31. Положення про формування індивідуальної траєкторії розвитку здобувачів освіти у ВНУ імені Лесі Українки https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/2024%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%B2i%D

[0%BB %D0%BD%D0%B8%D0%B9 %D0%B2%D0%B8%D0%B1%D1%80 - 1.pdf](#)

32. Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/2024_%D0%92%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%83%D0%BB_%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B2_%D0%92%D0%9D%D0%A3_i%D0%BC._%D0%9B.%D0%A3._%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf

33. Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки: https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025._%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D0%BF%D0%BE%D1%82%D0%BE%D1%87%D0%BD%D0%B5-%D1%96-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%83%D0%BC%D0%BA.%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf

34. Про дошкільну освіту : Закон України від 06.06.2024 № 3788-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>.

35. Смірнова Є. . Альтернативні форми закладів дошкільної освіти: від теорії до практики . *Офіційний дайджест МОН України*.2024.

36. Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року /М-во освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Strateh.plan.diyalnosti.MON.do.2027.roku.pdf>.

37. Сулима О. В. Професійна підготовка вихователів дошкільних закладів у системі вищої освіти Федеративної Республіки Німеччини {Рукопис}: дис. канд.пед. наук: 13.00.04. Київ, 2015. 316 с.

38. Ткаченко Т., Титаренко О. Український та європейський досвід з альтернативних форм дошкільної освіти. *Освітня аналітика України*. №2., 2024. С. 114-125.

39. Цуканова Н. Альтернативні заклади дошкільної освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип. 58, Т. 2. С. 372–376. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/58-2-53>.
40. Шикітка Г.М., Маляр Л.В., Сучасні заклади дошкільної освіти в Україні і за рубежом: методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи. Ужгород. ДВНЗ «УжНУ», 2023. 21 с.
41. Щодо організації дошкільної освіти дітей у 2025/2026 навчальному році: Лист МОН № 1/17853-25 від 28.08.2025 р. <https://ips.ligazakon.net/document/MUS42171>
42. Ukrainian Preschools Today: Baseline Report (2025). *Аналітичний звіт Polaris / МОН України*. Детальний аналіз мережі ЗДО, фінансування та нових форм охоплення дітей у 2020–2024 рр., 2025 р. : https://www.polaris.org.ua/documents/UKRAINIAN_PRE_SCHOOLS_TODAY.pdf

ДОДАТКИ

Додаток А

Глосарій основних понять

Асинхронний режим — взаємодія між учасниками освітнього процесу, яка відбувається із затримкою у часі та із застосуванням інтерактивних освітніх платформ, соціальних мереж тощо: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0996-25#Text>

Варіанти перебування дітей — повний день, короткотривале, сезонне, цілодобове (за певних умов): <https://mon.gov.ua/news/mon-proponuie-dlia-hromadskoho-obhovorennia-proiekt-polozhennia-pro-spetsialnyi-dytiachyi-sadok>

Дистанційна форма здобуття дошкільної освіти — це індивідуалізований процес здобуття дошкільної освіти, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому освітньому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій, за обов'язкової участі батьків вихованців: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0996-25#Text>

Дистанційна форма здобуття дошкільної освіти (далі — дистанційна форма) організовується закладами дошкільної освіти, іншими юридичними особами публічного чи приватного права, що мають дошкільні підрозділи (далі — юридичними особами), фізичними особами — підприємцями, які провадять освітню діяльність у сфері дошкільної освіти (далі — фізичними особами — підприємцями) (далі разом — суб'єктами освітньої діяльності): <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0996-25#Text>

Дитячий садок - заклад дошкільної освіти для дітей віком від трьох до шести (семи) років (для дітей з особливими освітніми потребами - від трьох до семи (восьми) років), де забезпечуються їх розвиток, виховання і навчання відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти, у складі якого на підставі письмового звернення одного з батьків або іншого законного представника дитини з особливими освітніми потребами утворюються інклюзивні групи: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2003-%D0%BF/ed20210210#n27>

Дитячий садок — тип організації освітньої діяльності, що забезпечує здобуття дошкільної освіти дітьми віком від двох до шести або семи років, а дітьми з особливими освітніми потребами — до семи або восьми років: <https://osvita.ua/doc/files/news/949/94999/68711e31ea9d5610876400.pdf>

Доступність дошкільної освіти- сукупність гарантованих прав і можливостей для їх реалізації з урахуванням індивідуальних особливостей, потреб і можливостей кожної дитини у здобутті дошкільної освіти: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>

Дошкільна освіта - процес і результат всебічного розвитку, виховання, навчання, соціалізації дітей та формування у них необхідних життєвих навичок

і компетентностей до початку здобуття початкової освіти:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>

Дошкільний підрозділ - структурний підрозділ юридичної особи, основним видом діяльності якого є освітня діяльність у сфері дошкільної освіти: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>

Електронні освітні ресурси — засоби розвитку, виховання та навчання на цифрових носіях будь-якого типу або розміщені в інформаційно-комунікаційних системах, які відтворюються за допомогою цифрових пристроїв та технологій і можуть застосовуватися в освітньому процесі: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0996-25#Text>

Заклад дошкільної освіти - заклад освіти, основним видом діяльності якого є освітня діяльність у сфері дошкільної освіти, що реалізується на підставі ліцензії на провадження освітньої діяльності у сфері дошкільної освіти: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>

Інформаційно-комунікаційні технології — технології створення, накопичення, зберігання та доступу до електронних освітніх ресурсів з освітніх та парціальних програм, а також забезпечення організації та супроводу освітнього процесу за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційного зв'язку, у тому числі Інтернету: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0996-25#Text>

Компетентність - динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, особистісних якостей, що визначає здатність дитини успішно соціалізуватися і здобувати формальну, неформальну та інформальну освіту: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>

Комунальний заклад дошкільної освіти, комунальний заклад загальної середньої освіти, що мають дошкільний підрозділ, організовують освітню діяльність за типом організації освітньої діяльності — мобільний дитячий садок для надання освітніх послуг у сфері дошкільної освіти дітям від двох років за місцем проживання на територіях, на яких не забезпечено безоплатне здобуття дошкільної освіти в інший спосіб : : <https://osvita.ua/doc/files/news/949/94999/68711e31ea9d5610876400.pdf>

Мережева форма здобуття дошкільної освіти — це спосіб організації здобуття дошкільної освіти, завдяки якому оволодіння освітньою програмою та/або парціальною програмою (парціальними програмами) відбувається за участю різних суб'єктів освітньої діяльності, що взаємодіють між собою на договірних засадах: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-25#Text>

Міні-садок – тип організації освітньої діяльності з одночасним перебуванням не більше п'яти дітей: https://auc.org.ua/sites/default/files/library/osvita_az_2024.pdf

Мобільний дитячий садок — тип організації освітньої діяльності, що забезпечує надання освітніх послуг у сфері дошкільної освіти за місцем проживання дітей, зокрема із застосуванням або на базі спеціально облаштованого для надання таких послуг транспортного засобу: <https://osvita.ua/doc/files/news/949/94999/68711e31ea9d5610876400.pdf>

Освітня послуга - комплекс дій суб'єкта освітньої діяльності, визначених законодавством, освітньою програмою, засновником та/або суб'єктом освітньої діяльності, що передбачають єдність процесів розвитку, навчання, виховання та догляду за дитиною, спрямовані на забезпечення здобуття дошкільної освіти та досягнення здобувачем освіти очікуваних результатів навчання, забезпечення безпеки та здоров'я дитини, належного перебування дитини за місцем здобуття освіти:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>

Партнер — це суб'єкт освітньої діяльності у сфері дошкільної освіти, на договірних засадах залучений до освітнього процесу за мережевою формою:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-25#Text>

Парціальна програма - документ, що містить комплекс освітніх компонентів у межах одного або декількох освітніх напрямів державного стандарту, реалізація яких має забезпечити досягнення вихованцями визначених такою програмою очікуваних результатів навчання і компетентностей: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>

Синхронний режим — взаємодія між учасниками освітнього процесу, під час якої вони одночасно перебувають у цифровому освітньому середовищі або спілкуються за допомогою засобів аудіо-, відеоконференції
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0996-25#Text>

Сімейний (родинний) садок - тип організації освітньої діяльності за місцем проживання сім'ї (родини) в індивідуальному житловому будинку з наданням освітніх послуг дітям від народження, які перебувають у родинних стосунках, та/або дітям, які не є членами сім'ї (родини):
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/67228:120249>

Спеціальний дитячий садок – тип організації освітньої діяльності, що забезпечує здобуття дошкільної освіти дітьми з особливими освітніми потребами, зумовленими фізичними, психічними, інтелектуальними та/або сенсорними порушеннями, розладами поведінки, віком від двох до семи або восьми років: https://auc.org.ua/sites/default/files/library/osvita_az_2024.pdf

Спеціальний дитячий садок забезпечує здобуття дошкільної освіти дітьми з особливими освітніми потребами (далі – діти), зумовленими фізичними, психічними, інтелектуальними та/або сенсорними порушеннями, розладами поведінки, віком від двох до семи або восьми років з урахуванням категорій (типів) їх особливих освітніх потреб (труднощів):
<https://mon.gov.ua/news/mon-proponuie-dlia-hromadskoho-obhovorennia-proiekt-polozhennia-pro-spetsialnyi-dytiachyi-sadok>

Учасник мережевої взаємодії — це суб'єкт освітньої діяльності, який забезпечує розвиток дітей у сферах освіти, культури, фізичної культури та спорту, технічної та іншої творчості за різними напрямками (художньо-естетичний, музичний, гуманітарний, природничий, фізкультурно-оздоровчий тощо), або заклад охорони здоров'я, заклад соціального захисту дітей, інклюзивно-ресурсний центр, психологічна служба (центр) тощо, на договірних

засадах залучений до освітнього процесу за мережевою формою :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-25#Text>

Центр педагогічного партнерства - тип організації освітньої діяльності, що забезпечує розвиток дітей від народження за обов'язкової участі їхніх батьків або одного з них: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/regulatorna>

Центр розвитку дитини - заклад дошкільної освіти, в якому забезпечуються фізичний, розумовий, психологічний розвиток, корекція психологічного і фізичного розвитку, оздоровлення дітей, які відвідують інші заклади освіти чи виховуються вдома: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2003-%D0%BF/ed20210210#n27>

Центр розвитку дитини — тип організації освітньої діяльності, що забезпечує здобуття дошкільної освіти дітьми (у тому числі дітьми, які здобувають дошкільну освіту в інших суб'єктів освітньої діяльності або у сім'ї), зокрема за окремими парціальними програмами, та/або отримання ними окремих психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг :
<https://osvita.ua/doc/files/news/949/94999/68711e31ea9d5610876400.pdf>

Цифрове освітнє середовище — сукупність умов розвитку, виховання та навчання вихованців, підтримки батьків в організації освітнього середовища, що забезпечуються за допомогою сучасних освітніх, інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0996-25#Text>

Якість дошкільної освіти - відповідність результатів навчання і компетентностей вихованців результатам, визначеним державним стандартом:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>

Якість освітньої діяльності - відповідність забезпечення, організації та реалізації освітнього процесу вимогам, встановленим законодавством, що забезпечує здобуття вихованцями якісної дошкільної освіти:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>

Ясла — тип організації освітньої діяльності, що забезпечує здобуття дошкільної освіти дітьми віком від трьох місяців до трьох років:
<https://osvita.ua/doc/files/news/949/94999/68711e31ea9d5610876400.pdf>

Ясла-садок - заклад дошкільної освіти для дітей віком від одного до шести (семи) років (для дітей з особливими освітніми потребами - від одного до семи (восьми) років), де забезпечуються догляд за ними, розвиток, виховання і навчання відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти, у складі якого на підставі письмового звернення одного з батьків або іншого законного представника дитини з особливими освітніми потребами утворюються інклюзивні групи: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2003-%D0%BF/ed20210210#n27>

Ясла-садок —заклад для дітей віком від двох місяців до шести (семи) років, де забезпечуються їх догляд, розвиток, виховання та навчання:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/33279>

Ясла-садок комбінованого типу - заклад дошкільної освіти для дітей віком від одного до шести (семи) років (для дітей з особливими освітніми

потребами - від одного до семи (восьми) років), у складі якого можуть бути утворені групи загального розвитку, компенсуючого типу, інклюзивні, сімейні, прогулянкові, в яких забезпечується дошкільна освіта відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти та з урахуванням стану здоров'я дітей, їх розумового, психологічного, фізичного розвитку:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2003-%D0%BF/ed20210210#n27>

Ясла-садок компенсуючого типу - заклад дошкільної освіти для дітей з особливими освітніми потребами віком від двох до семи (восьми) років, де забезпечується догляд за ними, розвиток, оздоровлення, виховання та навчання з урахуванням особливих освітніх потреб таких дітей та відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти. Зазначені заклади поділяються на спеціальні та санаторні: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2003-%D0%BF/ed20210210#n27>

Ясла-садок сімейного типу - заклад дошкільної освіти для дітей віком від двох місяців до шести (семи) років (для дітей з особливими освітніми потребами - від двох місяців до семи (восьми) років), які перебувають у родинних стосунках і де забезпечуються їх догляд, розвиток, виховання і навчання відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2003-%D0%BF/ed20210210#n27>

Положення про форми здобуття дошкільної освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки України
26 червня 2025 року № 926

Положення про дистанційну форму здобуття дошкільної освіти

І. Загальні положення

1. Це Положення визначає порядок здобуття дошкільної освіти дітьми за дистанційною формою.

Дистанційна форма здобуття дошкільної освіти (далі — дистанційна форма) організовується закладами дошкільної освіти, іншими юридичними особами публічного чи приватного права, що мають дошкільні підрозділи (далі — юридичними особами), фізичними особами — підприємцями, які провадять освітню діяльність у сфері дошкільної освіти (далі — фізичними особами — підприємцями) (далі разом — суб'єктами освітньої діяльності).

Норми цього Положення, що стосуються батьків, поширюються також на інших законних представників дитини.

2. У цьому Положенні терміни вживаються у таких значеннях:

асинхронний режим — взаємодія між учасниками освітнього процесу, яка відбувається із затримкою у часі та із застосуванням інтерактивних освітніх платформ, соціальних мереж тощо;

дистанційна форма здобуття дошкільної освіти — це індивідуалізований процес здобуття дошкільної освіти, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому освітньому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій, за обов'язкової участі батьків вихованців;

електронні освітні ресурси — засоби розвитку, виховання та навчання на цифрових носіях будь-якого типу або розміщені в інформаційно-комунікаційних системах, які відтворюються за допомогою цифрових пристроїв та технологій і можуть застосовуватися в освітньому процесі;

інформаційно-комунікаційні технології — технології створення, накопичення, зберігання та доступу до електронних освітніх ресурсів з освітніх та парціальних програм, а також забезпечення організації та супроводу освітнього процесу за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційного зв'язку, у тому числі Інтернету;

синхронний режим — взаємодія між учасниками освітнього процесу, під час якої вони одночасно перебувають у цифровому освітньому середовищі або спілкуються за допомогою засобів аудіо-, відеоконференції;

цифрове освітнє середовище — сукупність умов розвитку, виховання та навчання вихованців, підтримки батьків в організації освітнього середовища,

що забезпечуються за допомогою сучасних освітніх, інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій.

Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про повну загальну середню освіту».

3. Дистанційна форма організовується з метою:

забезпечення права дитини на здобуття дошкільної освіти з урахуванням її індивідуальних особливостей, потреб, інтересів, здібностей і можливостей тощо;

забезпечення для дитини доступності здобуття дошкільної освіти незалежно від місця її перебування тощо.

4. Зарахування, відрахування та переведення дітей на дистанційну форму у державному, комунальному закладі дошкільної освіти, державному, комунальному закладі загальної середньої освіти, що мають дошкільний підрозділ, здійснюється відповідно до цього Положення.

Порядок зарахування, відрахування та переведення дітей на дистанційну форму у суб'єкта освітньої діяльності, що є юридичною особою публічного права, крім державного, комунального закладу дошкільної освіти, державного, комунального закладу загальної середньої освіти, що мають дошкільний підрозділ, визначається його засновником (засновниками) або уповноваженим ним (ними) органом (особою) з урахуванням вимог цього Положення.

Порядок зарахування, відрахування та переведення дітей на дистанційну форму у суб'єкта освітньої діяльності, що є юридичною особою приватного права, визначається його засновником (засновниками) або уповноваженим ним (ними) органом (особою), фізичною особою — підприємцем визначається самостійно з урахуванням вимог цього Положення.

Відмова у зарахуванні, відрахуванні та переведенні вихованців державного, комунального закладу освіти може бути письмово оскаржена в порядку адміністративного оскарження відповідно до Закону України «Про адміністративну процедуру» та/або у судовому порядку.

5. Дистанційна форма у державних та комунальних закладах освіти, що забезпечують здобуття дошкільної освіти, організовується за наявності системотехнічного забезпечення відповідно розділу II цього Положення та за умови коли організація очної (денної) форми є тимчасово неможливою в умовах воєнного стану, надзвичайного стану (в зв'язку з надзвичайними ситуаціями техногенного та природного характеру тощо), оголошеного у порядку, визначеному законодавством, вимушеною зміною місцем проживання (перебування), проживанням (перебуванням) за межами України.

6. Дистанційна форма організовується для вихованців суб'єктів освітньої діяльності з урахуванням лікарського висновку, оформленого відповідно до форми первинної облікової документації № 086/о «Медична довідка (витяг з медичної картки амбулаторного хворого)», затвердженою наказом Міністерства охорони здоров'я України від 14 лютого 2012 року № 110, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 28 квітня 2012 року за № 661/20974 (у редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України від 25 липня 2023 року № 1351).

7. Засновник (засновники) закладу дошкільної освіти, іншої юридичної особи, або уповноважений засновником (засновниками) орган (особа) має право (мають права) створити структурний підрозділ, який буде забезпечувати організацію здобуття дошкільної освіти за дистанційною формою.

II. Здобуття освіти за дистанційною формою

1. Здобуття освіти за дистанційною формою здійснюється на підставі рішення засновника (засновників) закладу дошкільної освіти, іншої юридичної особи, або уповноваженого засновником (засновниками) органу (особи), рішення фізичної особи — підприємця з урахуванням запитів батьків та обов'язкової їх участі у здійсненні освітнього процесу, за наявності системотехнічного забезпечення та навчально-методичних ресурсів.

Системотехнічне забезпечення включає:

комп'ютерну техніку або електронні пристрої;
електронні освітні ресурси;
доступ до мережі Інтернету.

Навчально-методичні ресурси включають:

рекомендації щодо організації дистанційної форми, сформовані суб'єктом освітньої діяльності;

матеріали, розроблені (сформовані) педагогічними працівниками (сценарії, конспекти, алгоритми занять; індивідуальні завдання; відеоролики; комп'ютерні (цифрові) презентації; ілюстративні матеріали тощо).

Педагогічні працівники суб'єкта освітньої діяльності можуть самостійно створювати електронні освітні ресурси, які сприяють досягненню результатів, визначених державним стандартом дошкільної освіти, освітніми та парціальними програмами суб'єкта освітньої діяльності.

2. Розпорядок дня та оптимальний розподіл рухової активності, фізичних та інтелектуальних навантажень і відпочинку вихованців, які організовує суб'єкт освітньої діяльності у дистанційній формі, має відповідати потребам і можливостям дитини.

Дистанційна форма організовується з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують захищений доступ та відповідають вимогам безпеки та захисту персональних даних.

3. Педагогічна рада суб'єкта освітньої діяльності (у разі її утворення відповідно до статті 39 Закону України «Про дошкільну освіту») для здобуття освіти за дистанційною формою:

ухвалює рішення про використання інформаційно-комунікаційних технологій для організації дистанційної форми;

визначає тривалість, послідовність застосування форм і видів організації освітнього процесу з урахуванням розподілу навантаження та відпочинку для вихованців, які здобувають дошкільну освіту у дистанційній формі;

схвалює рекомендації для педагогічних працівників щодо організації здобуття дошкільної освіти за дистанційною формою;

схвалює рекомендації для батьків вихованців щодо забезпечення здобуття дошкільної освіти за дистанційною формою.

4. Заява про зарахування (переведення) дитини на дистанційну форму, переведення на іншу форму здобуття освіти подається одним із її батьків особисто, поштою, електронною поштою або через електронно-комунікаційну систему, визначену засновником (засновниками) закладу дошкільної освіти, іншої юридичної особи або уповноваженим засновником (засновниками) органом (особою), фізичною особою — підприємцем визначену самостійно.

Заява про зарахування (переведення) дитини на дистанційну форму, переведення на іншу форму здобуття освіти подається через електронно-комунікаційну систему з використанням кваліфікованого електронного підпису або із застосуванням інших засобів електронної ідентифікації, відповідно до вимог Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги».

У заяві батьки вказують про наявність технічних засобів для дистанційної форми в синхронному та асинхронному режимах, зокрема доступу до мережі Інтернету, персонального комп'ютера (цифрового пристрою) (з можливістю використання засобів аудіо-, відеоконференцз'язку).

5. Зарахування (переведення) дитини на дистанційну форму, переведення на іншу форму здобуття освіти здійснюється на підставі наказу керівника закладу дошкільної освіти, керівника іншої юридичної особи чи дошкільного підрозділу, фізичної особи — підприємця або уповноваженої нею особи.

6. На підставі поданих заяв батьків та спроможності суб'єкта освітньої діяльності формуються групи з дистанційною формою та складається графік їх роботи.

7. З метою якісної організації здобуття дошкільної освіти за дистанційною формою вихованців можуть розподіляти у підгрупи в кількості від 3 до 5 осіб.

Суб'єкт освітньої діяльності за його спроможності може забезпечити вихованцеві здобуття дошкільної освіти за дистанційною формою в індивідуальному порядку.

8. На вебсайті суб'єкта освітньої діяльності (за його відсутності — на вебсайті його засновника (засновників) або уповноваженого ним (ними) органу (особи)) оприлюднюється інформація щодо можливостей у суб'єкта освітньої діяльності здобуття освіти за дистанційною формою.

III. Організація освітнього процесу у дистанційній формі

1. Освітній процес організовується відповідно до Законів України «Про дошкільну освіту», «Про освіту», інших нормативно-правових актів у сфері освіти, освітніх та парціальних програм, програми розвитку, плану роботи на рік суб'єкта освітньої діяльності та спрямовується на розвиток особистості, обдарувань кожної дитини, досягнення результатів, визначених державним стандартом дошкільної освіти.

2. Освітній процес провадиться із застосуванням засобів і методів розвитку, виховання, навчання, форм взаємодії з вихованцями, що є найбільш

прийнятними для дітей відповідного віку та враховують їхні освітні потреби, зокрема шляхом адаптації/модифікації змісту освітньої програми.

3. Суб'єкти освітньої діяльності організують та здійснюють освітній процес за однією або декількома освітніми та/або парціальними програмами, визначеними згідно зі статтею 16 Закону України «Про дошкільну освіту».

Рішення про використання в освітньому процесі конкретної освітньої, парціальної програми (конкретних освітніх, парціальних програм) схвалюється педагогічною радою суб'єкта освітньої діяльності, а у разі її відсутності — керівником закладу дошкільної освіти, керівником іншої юридичної особи чи дошкільного підрозділу, фізичною особою — підприємцем або уповноваженою нею особою самостійно.

Кожна освітня програма має бути спрямована на досягнення вихованцями результатів навчання і компетентностей, визначених державним стандартом дошкільної освіти.

З метою забезпечення інтересів і потреб вихованців, досягнення ними результатів, визначених державним стандартом дошкільної освіти, та з урахуванням особливостей і специфіки місцезнаходження та діяльності, фахової підготовки та академічної свободи педагогічних працівників, контингенту вихованців тощо суб'єкти освітньої діяльності мають право комбінувати, інтегрувати, а також в інший спосіб адаптувати обрані ними освітні та парціальні програми.

4. Дистанційна форма для дітей з особливими освітніми потребами здійснюється відповідно індивідуальної програми розвитку, що розробляється командою психолого-педагогічного супроводу відповідно до висновку інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, індивідуальної програми реабілітації дитини з інвалідністю (за наявності).

Додаткові психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття (послуги) проводяться (надаються) згідно з індивідуальною програмою розвитку з урахуванням індивідуальних потреб і можливостей дітей з особливими освітніми потребами.

Графік проведення таких занять (надання таких послуг) затверджується керівником закладу дошкільної освіти, іншої юридичної особи чи керівником дошкільного підрозділу, фізичною особою — підприємцем або уповноваженою нею особою.

Здобуття освіти за дистанційною формою для дітей з особливими освітніми потребами може передбачати залучення допоміжних технологій (озвучування даних з екрану, голосове введення тексту, клавіатури зі спеціальними можливостями тощо) з урахуванням індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів таких дітей.

Освітній процес під час організації дистанційної форми для дітей з особливими освітніми потребами може забезпечуватися за участі асистента вихователя.

IV. Учасники освітнього процесу

1. Учасниками освітнього процесу, які організують та беруть участь в освітньому процесі за дистанційною формою, є:

педагогічні працівники, у тому числі інші фізичні особи, які здійснюють педагогічну діяльність у сфері дошкільної освіти;

вихованці;

батьки вихованців;

інші працівники (за потреби).

2. Освітній процес організують педагогічні працівники та особи, залучені до освітнього процесу, які у партнерстві з батьками забезпечують єдність розвитку, виховання і навчання вихованців, беруть участь у створенні безпечного освітнього середовища, вільного від будь-яких проявів жорстокого поводження з дитиною, насильства, у тому числі булінгу (цькування).

3. Суб'єкт освітньої діяльності може залучати на договірній основі фізичних та юридичних осіб для організації здобуття освіти за дистанційною формою.

Працівники суб'єктів освітньої діяльності, інші фізичні особи, безпосередньо залучені до освітнього процесу та взаємодії з дітьми, крім батьків та інших членів сім'ї вихованця, який здобуває дошкільну освіту у дистанційній формі, повинні дотримуватися вимог, визначених у статті 25 Закону України «Про дошкільну освіту».

4 Педагогічні працівники для організації здобуття освіти за дистанційною формою:

підвищують свою кваліфікацію щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі шляхом формальної, неформальної та/або інформальної освіти в порядку, визначеному законодавством;

планують та організують освітній процес відповідно до вимог обраних освітніх, парціальних програм, регулюючи навантаження на дитину з урахуванням індивідуальних особливостей, потреб і можливостей кожної дитини у здобутті дошкільної освіти;

користуючись академічною свободою, обирають для організації дистанційної форми прийоми, методи і засоби, електронні освітні ресурси (у тому числі самостійно створені);

перед початком освітнього процесу ознайомлюють батьків вихованців зі схваленими педагогічною радою суб'єкта освітньої діяльності рекомендаціями щодо забезпечення здобуття дошкільної освіти за дистанційною формою;

упродовж здобуття вихованцями дошкільної освіти за дистанційною формою надають батькам рекомендації щодо розвитку, виховання та навчання їхніх дітей.

Тривалість робочого часу та обсяг педагогічного навантаження, які передбачені статтею 26 Закону України «Про дошкільну освіту», поширюються на педагогічних працівників, які організують здобуття дошкільної освіти у дистанційній формі.

Робочий час педагогічного працівника включає час, необхідний для здійснення ним освітнього процесу з вихованцями, а також виконання методичної, організаційної роботи та іншої педагогічної діяльності, передбаченої трудовим договором та/або посадовою інструкцією.

Педагогічне навантаження, що є складовою робочого часу педагогічного працівника, включає проведення у синхронному режимі:

групових та індивідуальних занять з дітьми;

заходів, зокрема свят, фізкультурного, загальнокультурного, мистецького, просвітницького тощо спрямування;

інформаційно-роз'яснювальних репортажів для батьків тощо;

проведення моніторингу (педагогічної діагностики) освітніх досягнень вихованців;

здійснення відеозаписів занять, віртуальних екскурсій, дидактичних ігор тощо для відтворення батьками з дітьми.

Організаційна та методична діяльність педагогічного працівника включає:

розроблення плану роботи;

опрацювання професійних джерел (наукових, методичних тощо);

підготовка конспектів (алгоритмів) різних форм організації освітнього процесу та презентацій до них;

добір електронних освітніх ресурсів для їх використання батьками у взаємодії з дітьми;

участь у засіданнях педагогічної ради та у методичних заходах суб'єкта освітньої діяльності;

підготовка та оформлення матеріалів для реалізації освітніх, парціальних програм;

взаємодію з батьками (узгодження спільних дій в підготовці та здійсненні освітнього процесу, консультування батьків тощо).

Облік робочого часу та оплата праці педагогічних працівників, які організують здобуття дошкільної освіти за дистанційною формою, здійснюється відповідно до законодавства.

5. Робота педагогічних працівників в умовах дистанційної форми може виконуватися на своєму робочому місці на території суб'єкта освітньої діяльності або, за погодженням з керівником закладу дошкільної освіти, керівником іншої юридичної особи чи дошкільного підрозділу, фізичною особою — підприємцем або уповноваженою нею особою, поза межами цієї території, у будь-якому місці за вибором працівників та за наявності у них ресурсів, необхідних для здійснення освітнього процесу у дистанційній формі, реалізації обраних суб'єктом освітньої діяльності освітніх та парціальних програм, виконання державного стандарту дошкільної освіти.

6. Взаємодія між педагогічними працівниками та вихованцями (за обов'язкової участі батьків) забезпечується передачею відео-, аудіо-, графічної та текстової інформації в синхронному або асинхронному режимі.

7. Батьки вихованців взаємодіють з педагогічними працівниками на принципах педагогіки партнерства, створюють належні та безпечні умови для здобуття їх дитиною дошкільної освіти за дистанційною формою відповідно до рекомендацій, наданих суб'єктом освітньої діяльності, зокрема:

підтримують зв'язок з педагогічними працівниками для обговорення досягнень дитини та отримання рекомендацій з питань її розвитку, виховання та навчання, формування компетентностей, визначених державними стандартом дошкільної освіти, освітньою програмою, а також парціальною (парціальними) програмою (програмами) (у разі її (їх) використання);

дотримуються вимог щодо організації місця для діяльності дитини та забезпечують дитину необхідними матеріалами, визначеними педагогічним працівником та наданими суб'єктом освітньої діяльності рекомендаціями;

беруть участь у здійсненні освітнього процесу, форми, методи, підходи якої визначає педагогічний працівник.

ЗАТВЕРДЖЕНО**Наказ Міністерства освіти і науки України****21 травня 2025 року № 746****Положення про мережеву форму здобуття дошкільної освіти****I. Загальні положення**

1. Це Положення визначає порядок здобуття дошкільної освіти дітьми за мережевою формою.

Мережева форма здобуття дошкільної освіти (далі — мережева форма) організовується закладами дошкільної освіти, дошкільними підрозділами інших юридичних осіб публічного чи приватного права (далі — юридичні особи), фізичними особами — підприємцями, які провадять освітню діяльність у сфері дошкільної освіти.

Норми цього Положення, що стосуються батьків, поширюються також на інших законних представників дитини.

2. У цьому Положенні терміни вживаються у таких значеннях:

базовий суб'єкт освітньої діяльності — це суб'єкт освітньої діяльності, до якого першочергово зарахований вихованець, та який забезпечує здобуття дошкільної освіти за мережевою формою;

мережева форма — це спосіб організації здобуття дошкільної освіти, завдяки якому оволодіння освітньою програмою та/або парціальною програмою (парціальними програмами) відбувається за участю різних суб'єктів освітньої діяльності, що взаємодіють між собою на договірних засадах;

партнер — це суб'єкт освітньої діяльності у сфері дошкільної освіти, на договірних засадах залучений до освітнього процесу за мережевою формою;

учасник мережевої взаємодії — це суб'єкт освітньої діяльності, який забезпечує розвиток дітей у сферах освіти, культури, фізичної культури та спорту, технічної та іншої творчості за різними напрямками (художньо-естетичний, музичний, гуманітарний, природничий, фізкультурно-оздоровчий тощо), або заклад охорони здоров'я, заклад соціального захисту дітей, інклюзивно-ресурсний центр, психологічна служба (центр) тощо, на договірних засадах залучений до освітнього процесу за мережевою формою.

У цьому Положенні інші терміни вживаються у значенні, наведеному в [Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про повну загальну середню освіту»](#).

3. Мережева форма упроваджується з метою:

створення умов для цілісного та всебічного розвитку дитини через доступ до різноманітних освітніх послуг;

розширення можливостей для забезпечення права дитини на здобуття дошкільної освіти з урахуванням її індивідуальних особливостей, потреб, інтересів, здібностей і можливостей тощо шляхом залучення та поєднання необхідних ресурсів (зокрема кадрових, матеріально-технічних, навчально-методичних, інформаційних та інших) різних суб'єктів освітньої діяльності, інших суб'єктів господарювання.

Здобуття освіти за мережевою формою організовується як для груп, так і для окремих здобувачів освіти з метою забезпечення їх індивідуальної освітньої траєкторії.

4. Базовий суб'єкт освітньої діяльності разом з партнерами та учасниками мережевої взаємодії (у разі їх наявності) розробляють та узгоджують план взаємодії, очікувані результати реалізації обраних освітніх, парціальних програм, період, форми, види спільного провадження освітньої діяльності, ресурсне забезпечення та обсяг участі партнерів, учасників мережевої взаємодії, фінансові, інші питання взаємодії.

5. Організація мережевої форми здійснюється на підставі рішень засновників суб'єктів освітньої діяльності, що є юридичними особами, або уповноважених засновниками органів (осіб), рішень фізичних осіб — підприємців, які провадять освітню діяльність у сфері дошкільної освіти, які є уповноваженими особами партнерів в організації мережевої форми, а також рішень керівників уповноважених осіб, зокрема керівників, учасників мережевої взаємодії (у разі їх наявності).

6. Зарахування, відрахування та переведення дітей на мережеву форму у державному, комунальному закладі дошкільної освіти, державному, комунальному закладі загальної середньої освіти, що мають дошкільний підрозділ, здійснюється відповідно до цього Положення.

Порядок зарахування, відрахування та переведення дітей на мережеву форму у суб'єкта освітньої діяльності, що є юридичною особою публічного права, крім державного, комунального закладу дошкільної освіти, державного, комунального закладу загальної середньої освіти, що має дошкільний підрозділ, визначається його засновником (засновниками) або уповноваженим ним (ними) органом (особою) з урахуванням вимог цього Положення.

Порядок зарахування, відрахування та переведення дітей на мережеву форму у суб'єкта освітньої діяльності, що є юридичною особою приватного права, визначається його засновником (засновниками) або уповноваженим ним (ними) органом (особою), фізичною особою — підприємцем, яка провадить освітню діяльність у сфері дошкільної освіти, визначається самостійно з урахуванням вимог цього Положення.

Відмова у зарахуванні, відрахуванні та переведенні вихованців державного, комунального закладу освіти може бути письмово оскаржена в порядку адміністративного оскарження відповідно до [Закону України «Про адміністративну процедуру»](#) та/або у судовому порядку.

7. Засновник (засновники) базового суб'єкта освітньої діяльності, іншого партнера (закладу дошкільної освіти, іншої юридичної особи), або

уповноважений засновником (засновниками) орган (особа) мають право створити структурний підрозділ, який буде забезпечувати організацію здобуття дошкільної освіти за мережевою формою.

8. Суб'єкти освітньої діяльності, що є партнерами базового суб'єкта освітньої діяльності і провадять освітню діяльність у сфері дошкільної освіти, зараховують дітей для здобуття дошкільної освіти за мережевою формою і обліковують їх відповідно до законодавства.

9. Учасниками мережевої взаємодії вихованці обліковуються відповідно до законодавства.

II. Організація та забезпечення мережевої форми

1. Мережева форма організовується за наявності запитів батьків та можливостей суб'єктів освітньої діяльності.

2. Керівник базового суб'єкта освітньої діяльності (керівник закладу дошкільної освіти, керівник іншої юридичної особи чи дошкільного підрозділу, фізична особа — підприємець або залучена нею особа) має право:

самостійно обирати партнера(ів), учасників мережевої взаємодії;

погодитися на пропозицію в організації мережевої форми іншого суб'єкта освітньої діяльності;

погодитися з ініціативою (пропозицією) батьків в організації мережевої форми.

3. Заява про зарахування (переведення) дитини на мережеву форму, переведення на іншу форму здобуття освіти у базового суб'єкта освітньої діяльності подається одним із її батьків особисто, поштою, електронною поштою або через електронно-комунікаційну систему, визначену засновником (засновниками) закладу дошкільної освіти, іншої юридичної особи, або уповноваженим засновником (засновниками) органом (особою), визначену фізичною особою — підприємцем, яка провадить освітню діяльність у сфері дошкільної освіти, самостійно.

Заява про зарахування (переведення) дитини на мережеву форму, переведення на іншу форму здобуття освіти подається через електронно-комунікаційну систему з використанням кваліфікованого електронного підпису або із застосуванням інших засобів електронної ідентифікації, відповідно до вимог [Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг»](#) та [«Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги»](#).

4. Зарахування (переведення) дитини на мережеву форму, переведення на іншу форму здобуття освіти у базового суб'єкта освітньої діяльності, в іншого партнера здійснюється на підставі наказу керівника закладу дошкільної освіти, керівника іншої юридичної особи чи дошкільного підрозділу, фізичної особи — підприємця, яка провадить освітню діяльність у сфері дошкільної освіти, або уповноваженої нею особи.

5. Для забезпечення організації мережевої форми між суб'єктами освітньої діяльності (базовим та іншим (іншими) партнером (партнерами)),

учасниками мережевої взаємодії укладається договір про співпрацю партнерів та учасників мережевої взаємодії.

6. Освітній процес за мережевою формою здійснюється безпосередньо у приміщеннях та/або на території базового суб'єкта освітньої діяльності, та/або в приміщеннях та/або на території партнерів, та/або в інших приміщеннях та/або територіях за домовленістю партнерів та учасників мережевої взаємодії.

7. Для організації освітнього процесу партнери (базовий та інший (інші) партнер (партнери)) забезпечують безпечно, здорове та інклюзивне чи спеціальне освітнє середовище, дотримуються принципів універсального дизайну та розумного пристосування.

8. Розпорядок дня та оптимальний розподіл рухової активності, фізичних та інтелектуальних навантажень і відпочинку вихованців, які організують партнери, має відповідати потребам і можливостям дитини.

9. Для забезпечення мережевої форми педагогічні ради партнерів на спільному засіданні:

визначають форми і види організації освітнього процесу, послідовність їх застосування, тривалість освітнього процесу з урахуванням розподілу навантаження та відпочинку для вихованців, які здобувають дошкільну освіту у мережевій формі;

схвалюють рекомендації для педагогічних працівників щодо організації здобуття дошкільної освіти у мережевій формі;

схвалюють рекомендації для батьків вихованців щодо забезпечення здобуття дошкільної освіти у мережевій формі.

Рішення спільного засідання педагогічних рад партнерів вважається ухваленим, якщо за нього проголосувала більшість присутніх на засіданні та більшість членів педагогічної ради базового суб'єкта освітньої діяльності.

Рішення спільного засідання педагогічних рад партнерів затверджується керівником кожного суб'єкта освітньої діяльності — партнера (керівником закладу дошкільної освіти, іншої юридичної особи, що має дошкільний підрозділ, фізичною особою — підприємцем, яка провадить освітню діяльність у сфері дошкільної освіти, або уповноваженою нею особою).

10. На вебсайтах партнерів (за їх відсутності — на вебсайтах засновників або уповноваженого ними органу (особи)) оприлюднюється інформація щодо можливостей у партнерів забезпечити організацію мережевої форми.

III. Організація освітнього процесу в мережевій формі

1. Освітній процес організовується відповідно до [Законів України «Про дошкільну освіту»](#), [«Про освіту»](#), інших нормативно-правових актів, освітніх та парціальних програм, програми розвитку (стратегії розвитку), планів роботи на рік партнерів та спрямовується на розвиток особистості, обдарувань кожної дитини, досягнення результатів, визначених державним стандартом дошкільної освіти.

2. Освітній процес провадиться із застосуванням засобів і методів розвитку, виховання, навчання, форм взаємодії з вихованцями, що є найбільш

прийнятими для дітей відповідного віку та враховують їхні освітні потреби, зокрема шляхом адаптації/модифікації змісту освітньої програми.

3. Партнери організують та здійснюють освітній процес за однією або декількома освітніми та/або парціальними програмами у порядку, визначеному [статтею 16 Закону України «Про дошкільну освіту»](#).

Рішення про використання в освітньому процесі конкретної освітньої, парціальної програми (конкретних освітніх, парціальних програм) схвалюється на спільному засіданні педагогічних рад партнерів.

Кожна освітня програма має бути спрямована на досягнення вихованцями результатів навчання і компетентностей, визначених державним стандартом дошкільної освіти.

Партнери можуть спільно сформувавши освітню (освітні), парціальну (парціальні) програми для забезпечення здобуття дошкільної освіти за мережевою формою.

Спільно сформовані (розроблені) програми схвалюються на спільному засіданні педагогічних рад партнерів, затверджуються керівником кожного суб'єкта освітньої діяльності — партнера (керівником закладу дошкільної освіти, іншої юридичної особи, що має дошкільний підрозділ, фізичною особою — підприємцем, яка провадить освітню діяльність у сфері дошкільної освіти, або уповноваженою нею особою).

З метою забезпечення інтересів і потреб вихованців, досягнення ними результатів, визначених державним стандартом дошкільної освіти, та з урахуванням особливостей і специфіки місцезнаходження та діяльності, фахової підготовки та академічної свободи педагогічних працівників, контингенту вихованців тощо суб'єкти освітньої діяльності мають право комбінувати, інтегрувати, а також в інший спосіб адаптувати обрані ними освітні та парціальні програми.

Базовий суб'єкт освітньої діяльності відповідає за здійснення контролю за реалізацією освітньої програми у повному обсязі. Кожен з партнерів відповідає за реалізацію компонентів освітньої програми, визначених у договорі.

Партнери спільно формують модель оцінювання якості освіти та освітньої діяльності, що здійснюється в межах договору, яка схвалюється на спільному засіданні педагогічних рад партнерів та затверджується керівником кожного суб'єкта освітньої діяльності — партнера (керівником закладу дошкільної освіти, іншої юридичної особи, що має дошкільний підрозділ, фізичною особою — підприємцем, яка провадить освітню діяльність у сфері дошкільної освіти, або уповноваженою нею особою).

4. Мережева форма для дітей з особливими освітніми потребами реалізується відповідно до індивідуальної програми розвитку, що розробляється командою психолого-педагогічного супроводу, створеною спільно партнерами, відповідно до висновку інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, індивідуальної програми реабілітації дитини з інвалідністю (за наявності).

Додаткові психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття (послуги) проводяться (надаються) за погодженням з батьками (одним із них) згідно з індивідуальною програмою розвитку з урахуванням індивідуальних потреб і можливостей дітей з особливими освітніми потребами.

Графік проведення таких занять (надання таких послуг) затверджується спільно партнерами рішенням керівників закладів дошкільної освіти, інших юридичних осіб чи керівників дошкільних підрозділів, фізичних осіб — підприємців, які провадять освітню діяльність у сфері дошкільної освіти, або уповноваженими ними особами.

Освітній процес під час організації мережевої форми для дітей з особливими освітніми потребами може забезпечуватися за участі асистента вихователя та/або асистента дитини.

IV. Учасники освітнього процесу

1. Учасниками освітнього процесу у мережевій формі є:

педагогічні працівники, у тому числі інші фізичні особи, які провадять педагогічну діяльність у сфері дошкільної освіти;

вихованці;

батьки вихованців;

інші працівники та залучені особи (за потреби).

2. Освітній процес організують педагогічні працівники та особи, залучені до освітнього процесу, які у партнерстві з батьками забезпечують єдність розвитку, виховання і навчання вихованців, беруть участь у створенні безпечного освітнього середовища, вільного від будь-яких проявів жорстокого поводження з дитиною, насильства, у тому числі булінгу (цькування).

3. Суб'єкт освітньої діяльності для організації мережевої форми має право залучати на договірній основі фізичних та юридичних осіб.

Працівники партнерів та учасників мережевої взаємодії, інші фізичні особи, безпосередньо залучені до освітнього процесу та взаємодії з дітьми, повинні мати моральні якості та фізичний і психічний стан здоров'я яких дозволяють їм виконувати професійні обов'язки під час роботи з дітьми, мати необхідну професійну кваліфікацію, дотримуватися вимог, визначених [частиною третьою статті 25 Закону України «Про дошкільну освіту»](#), а також [частиною п'ятою статті 58 Закону України «Про освіту»](#).

Працівники партнерів та учасників мережевої взаємодії, у випадку можливої дотичності до дітей, повинні відповідати вимогам, визначеним [частиною третьою статті 25 Закону України «Про дошкільну освіту»](#).

4. Педагогічні працівники для організації та забезпечення мережевої форми:

планують та організують освітній процес відповідно до вимог обраних освітніх, парціальних програм, регулюючи навантаження на дитину з урахуванням індивідуальних особливостей, потреб і можливостей кожної дитини у здобутті дошкільної освіти;

користуючись академічною свободою, обирають для організації мережевої форми прийоми, методи і засоби;

перед початком організації мережевої форми ознайомлюють батьків вихованців зі схваленими педагогічними радами партнерів рекомендаціями щодо забезпечення здобуття дошкільної освіти у мережевій формі;

упродовж здобуття вихованцями дошкільної освіти у мережевій формі надають батькам рекомендації щодо розвитку, виховання та навчання їхніх дітей;

обліковують участь вихованців у заходах освітнього процесу.

Педагогічні працівники забезпечуються ресурсами (дидактичними, ігровими, науково-методичними, матеріально-технічними, інформаційними тощо), необхідними для здійснення освітнього процесу у мережевій формі, реалізації обраних партнерами освітніх та парціальних програм, виконання державного стандарту дошкільної освіти.

Тривалість робочого часу та обсяг педагогічного навантаження, які передбачені [статтею 26 Закону України «Про дошкільну освіту»](#), поширюються на педагогічних працівників, які організують здобуття дошкільної освіти у мережевій формі.

Робочий час педагогічного працівника, який здійснює освітній процес у мережевій формі, включає час, необхідний для безпосереднього здійснення освітнього процесу (педагогічне навантаження), організаційної роботи, зокрема взаємодії з батьками, участі у засіданнях педагогічної ради, для виконання методичної роботи, зокрема підготовки до організації та здійснення освітнього процесу, для підвищення кваліфікації, самоосвіти, іншої педагогічної діяльності, передбаченої трудовим договором та/або посадовою інструкцією, а також час перебування в дорозі (у разі такої необхідності) до місця безпосереднього здійснення освітнього процесу з вихованцями та у зворотному напрямку.

Педагогічне навантаження, що є складовою робочого часу педагогічного працівника, включає:

проведення занять з дітьми відповідно до потреб дитини у формі, яка найбільш відповідає стану дитини та її індивідуальним можливостям;

організацію участі вихованців, з урахуванням можливостей дітей, у заняттях, заходах організованих партнерами та учасниками мережевої взаємодії на їх території, за їх межами, зокрема заходів мистецького, фізкультурно-спортивного, природничо-екологічного спрямування, просвітницьких заходів, проведенні свят (як безпосередньо, так і за допомогою інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій);

проведення моніторингу (педагогічної діагностики) освітніх досягнень вихованців.

Організаційна та методична діяльність педагогічного працівника включає:

розроблення плану роботи;

опрацювання професійних джерел (наукових, методичних тощо);

підготовку конспектів (алгоритмів) різних форм організації освітнього процесу та презентацій до них;

участь у засіданнях педагогічної ради та у методичних заходах партнерів; підготовку та оформлення матеріалів для реалізації освітніх, парціальних програм;

взаємодію з батьками (узгодження спільних дій в підготовці та здійсненні освітнього процесу, консультування батьків тощо).

Облік робочого часу та оплата праці педагогічних працівників, які здійснюють освітній процес у мережевій формі, здійснюється відповідно до законодавства.

5. Батьки вихованців взаємодіють з педагогічними працівниками на принципах педагогіки партнерства, створюють належні та безпечні умови для здобуття їх дитиною дошкільної освіти у мережевій формі відповідно до рекомендацій, наданих партнерами, зокрема:

підтримують регулярний зв'язок з педагогічними працівниками для обговорення досягнень дитини та отримання рекомендацій з питань її розвитку, виховання та навчання, формування компетентностей, визначених державними стандартом дошкільної освіти, освітньою програмою, а також парціальною (парціальними) програмою (програмами) (у разі її (їх) використання);

забезпечують дитину необхідними матеріалами, визначеними педагогічними працівниками та наданими партнерами рекомендаціями.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки України
23 червня 2025 року № 895

Положення про форму здобуття дошкільної освіти — педагогічний патронаж

I. Загальні положення

1. Це Положення визначає порядок здобуття дошкільної освіти дітьми у формі педагогічного патронажу.

2. Здобуття дошкільної освіти у формі педагогічного патронажу (далі — педагогічний патронаж) організовується закладами дошкільної освіти, дошкільними підрозділами інших юридичних осіб публічного чи приватного права (далі — юридичні особи), фізичними особами — підприємцями, які провадять освітню діяльність у сфері дошкільної освіти (далі — фізичними особами — підприємцями) (далі разом — суб'єкти освітньої діяльності).

Норми цього Положення, що стосуються батьків, поширюються також на інших законних представників дитини.

3. У цьому Положенні терміни вживаються у значенні, наведеному в Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про повну загальну середню освіту», Положенні про дистанційну форму здобуття дошкільної освіти, затвердженому наказом МОН.

4. *Педагогічний патронаж* — це спосіб організації освітнього процесу педагогічними працівниками, що передбачає забезпечення ними засвоєння освітньої програми та/або парціальної (парціальних) програми (програм) вихованцем, який за психофізичним станом або з інших причин, визначених законодавством, зокрема з метою забезпечення доступності здобуття освіти, потребує такої форми.

Педагогічний патронаж запроваджується для дитини індивідуально або в групі до чотирьох дітей (включно), для якої (яких) неможливо організувати очну (денну), мережеву форми здобуття дошкільної освіти у зв'язку зі станом її (їх) здоров'я, наявністю особливих освітніх потреб.

5. Педагогічний патронаж упроваджується з метою:

забезпечення права дитини на здобуття дошкільної освіти з урахуванням її індивідуальних особливостей, потреб, інтересів, здібностей і можливостей тощо;

забезпечення для дитини доступності здобуття дошкільної освіти незалежно від стану її здоров'я, наявності особливих освітніх потреб або інших причин, визначених цим Положенням.

6. Організація педагогічного патронажу здійснюється на підставі рішення засновника (засновників) закладу дошкільної освіти, або уповноваженого (уповноваженої) засновником (засновниками) органу (особи), рішення фізичної особи — підприємця.

7. Зарахування, відрахування та переведення дітей на педагогічний патронаж у державному, комунальному закладі дошкільної освіти, державному, комунальному закладі загальної середньої освіти, що мають дошкільний підрозділ, здійснюється відповідно до цього Положення.

Порядок зарахування, відрахування та переведення дітей на педагогічний патронаж у суб'єкта освітньої діяльності, що є юридичною особою публічного права, крім державного, комунального закладу дошкільної освіти, державного, комунального закладу загальної середньої освіти, що має дошкільний підрозділ, визначається його засновником (засновниками) або уповноваженим (уповноваженою) ним (ними) органом (особою) з урахуванням вимог цього Положення.

Порядок зарахування, відрахування та переведення дітей на педагогічний патронаж у суб'єкта освітньої діяльності, що є юридичною особою приватного права, визначається його засновником (засновниками) або уповноваженим (уповноваженою) ним (ними) органом (особою), фізичною особою — підприємцем самостійно з урахуванням вимог цього Положення.

Відмова у зарахуванні, відрахуванні та переведенні вихованців державного, комунального закладу освіти може бути письмово оскаржена в порядку адміністративного оскарження відповідно до Закону України «Про адміністративну процедуру» та/або у судовому порядку.

8. Засновник (засновники) закладу дошкільної освіти, іншої юридичної особи, або уповноважений (уповноважена) засновником (засновниками) орган (особа) у разі потреби створюють структурний підрозділ, який буде забезпечувати здобуття дошкільної освіти у формі педагогічного патронажу.

II. Організація та забезпечення педагогічного патронажу

1. Педагогічний патронаж організовується за наявності запитів батьків та можливостей суб'єкта освітньої діяльності.

2. Педагогічний патронаж організовується для дітей, які:

проживають (перебувають) у населених пунктах, де відсутні суб'єкти освітньої діяльності, що забезпечують здобуття дошкільної освіти за очною (денною) та/або мережевою формами;

мають інші потреби (бажання батьків) здобувати дошкільну освіту в домашніх умовах (за умови спроможності суб'єкта освітньої діяльності в організації такого здобуття та рішення уповноваженого органу управління такого суб'єкта).

3. Заява про зарахування (переведення) дитини на педагогічний патронаж, переведення на іншу форму здобуття освіти подається одним із її батьків особисто, поштою, електронною поштою або через електронно-комунікаційну систему, визначену засновником (засновниками) закладу дошкільної освіти, іншою юридичною особою, або уповноваженим (уповноваженою) засновником (засновниками) органом (особою), фізичною особою — підприємцем, самостійно.

Заява про зарахування (переведення) дитини на педагогічний патронаж, переведення на іншу форму здобуття освіти подається через електронно-

комунікаційну систему з використанням кваліфікованого електронного підпису або із застосуванням інших засобів електронної ідентифікації відповідно до вимог Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги».

У заяві обґрунтовуються підстави зарахування (переведення) на педагогічний патронаж. До заяви додається (додаються) (за можливості) документ (документи), який (які) підтверджує (підтверджують) підстави зарахування (переведення) на педагогічний патронаж.

Повноту і достовірність інформації (документів), що подається (подаються) до суб'єкта освітньої діяльності, забезпечує особа, яка подає інформацію (документи).

4. Зарахування (переведення) дитини на педагогічний патронаж здійснюється на підставі наказу керівника закладу дошкільної освіти, керівника іншої юридичної особи чи дошкільного підрозділу, фізичної особи — підприємця, або уповноваженої нею особи.

5. Педагогічний патронаж передбачає:

надання освітніх послуг відповідно до потреб дитини у формі, яка найбільш відповідає стану дитини та її індивідуальним можливостям;

періодичне залучення вихованця за бажанням батьків та можливості дитини до дитячого колективу з метою соціалізації (як безпосередньо, так і за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій) до занять, заходів суб'єкта освітньої діяльності, організованих на його території, за його межами).

6. Розпорядок дня та оптимальний розподіл рухової активності, фізичних та інтелектуальних навантажень і відпочинку вихованців, які організовує суб'єкт освітньої діяльності у формі педагогічного патронажу, має відповідати потребам і можливостям дитини.

7. Для забезпечення педагогічного патронажу педагогічна рада суб'єкта освітньої діяльності (у разі її утворення відповідно до статті 39 Закону України «Про дошкільну освіту»):

визначає тривалість, послідовність форм і видів організації освітнього процесу з урахуванням розподілу навантаження та відпочинку для вихованців, які здобувають дошкільну освіту у формі педагогічного патронажу;

схвалює рекомендації для педагогічних працівників щодо організації здобуття дошкільної освіти у формі педагогічного патронажу;

схвалює рекомендації для батьків вихованців щодо забезпечення здобуття дошкільної освіти у формі педагогічного патронажу.

8. На вебсайті суб'єкта освітньої діяльності (за його відсутності — на вебсайті його засновника (засновників) або уповноваженого (уповноваженої) ним (ними) органу (особи)) оприлюднюється інформація щодо можливостей у суб'єкта освітньої діяльності забезпечити організацію педагогічного патронажу.

III. Організація освітнього процесу у формі педагогічного патронажу

1. Освітній процес у формі педагогічного патронажу організовується відповідно до Законів України «Про дошкільну освіту», «Про освіту», інших нормативно-правових актів, освітніх та парціальних програм, програми розвитку, плану роботи на рік суб'єкта освітньої діяльності та спрямовується на розвиток особистості, обдарувань кожної дитини, досягнення результатів, визначених державним стандартом дошкільної освіти.

2. Освітній процес провадиться із застосуванням засобів і методів розвитку, виховання, навчання, форм взаємодії з вихованцями, що є найбільш прийнятними для дітей відповідного віку та враховують їхні освітні потреби, зокрема шляхом адаптації/модифікації змісту освітньої програми.

3. Суб'єкти освітньої діяльності організовують та здійснюють освітній процес за однією або декількома освітніми та/або парціальними програмами, визначеними згідно зі статтею 16 Закону України «Про дошкільну освіту».

Рішення про використання в освітньому процесі конкретної освітньої, парціальної програми (конкретних освітніх, парціальних програм) схвалюється педагогічною радою суб'єкта освітньої діяльності, а у разі її відсутності — його керівником чи керівником дошкільного підрозділу, фізичною особою — підприємцем або уповноваженою нею особою самостійно.

Кожна освітня програма має бути спрямована на досягнення вихованцями результатів навчання і компетентностей, визначених державним стандартом дошкільної освіти.

З метою забезпечення інтересів і потреб вихованців, досягнення ними результатів, визначених державним стандартом дошкільної освіти, та з урахуванням особливостей і специфіки місцезнаходження та діяльності, фахової підготовки та академічної свободи педагогічних працівників, контингенту вихованців тощо суб'єкти освітньої діяльності мають право комбінувати, інтегрувати, а також в інший спосіб адаптувати обрані ними освітні та парціальні програми.

4. Педагогічний патронаж для дітей з особливими освітніми потребами здійснюється відповідно до індивідуальної програми розвитку, що розробляється командою психолого-педагогічного супроводу відповідно до висновку інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, індивідуальної програми реабілітації дитини з інвалідністю (за наявності).

Додаткові психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові заняття (послуги) проводяться (надаються) фахівцями інклюзивно-ресурсного центру згідно з індивідуальною програмою розвитку з урахуванням індивідуальних потреб і можливостей дітей з особливими освітніми потребами.

IV. Учасники освітнього процесу

1. Учасниками освітнього процесу, які організовують та беруть участь в освітньому процесі у формі педагогічного патронажу, є:

- педагогічні працівники;
- вихованці;

батьки вихованців;
 інші працівники (за потреби);
 інші фізичні особи, які здійснюють педагогічну діяльність у сфері дошкільної освіти.

2. Освітній процес організують педагогічні працівники та особи, залучені до освітнього процесу, які у партнерстві з батьками забезпечують єдність розвитку, виховання і навчання вихованців, беруть участь у створенні безпечного освітнього середовища, вільного від будь-яких проявів жорстокого поводження з дитиною, насильства, у тому числі булінгу (цькування).

3. Суб'єкт освітньої діяльності для організації педагогічного патронажу має право залучати на договірній основі фізичних та юридичних осіб.

Працівники суб'єктів освітньої діяльності, інші фізичні особи, безпосередньо залучені до освітнього процесу та взаємодії з дітьми, крім батьків та інших членів сім'ї вихованця, який здобуває дошкільну освіту у формі педагогічного патронажу, повинні дотримуватися вимог, визначених у статті 25 Закону України «Про дошкільну освіту».

4. Педагогічні працівники для організації та забезпечення педагогічного патронажу:

планують та організують освітній процес відповідно до вимог обраних освітніх, парціальних програм, регулюючи навантаження на дитину з урахуванням індивідуальних особливостей, потреб і можливостей кожної дитини у здобутті дошкільної освіти;

користуючись академічною свободою, обирають для організації педагогічного патронажу прийоми, методи і засоби;

перед початком організації педагогічного патронажу ознайомлюють батьків вихованців зі схваленими педагогічною радою суб'єкта освітньої діяльності рекомендаціями щодо забезпечення здобуття дошкільної освіти у формі педагогічного патронажу;

упродовж здобуття вихованцями дошкільної освіти у формі педагогічного патронажу надають батькам рекомендації щодо розвитку, виховання та навчання їхніх дітей.

Педагогічні працівники забезпечуються ресурсами (дидактичними, ігровими, науково-методичними, матеріально-технічними, інформаційними тощо), необхідними для здійснення освітнього процесу у формі педагогічного патронажу, реалізації обраних суб'єктом освітньої діяльності освітніх та парціальних програм, виконання державного стандарту дошкільної освіти.

Тривалість робочого часу та обсяг педагогічного навантаження, які передбачені статтею 26 Закону України «Про дошкільну освіту», поширюються на педагогічних працівників, які організують здобуття дошкільної освіти у формі педагогічного патронажу.

Робочий час педагогічного працівника, який здійснює освітній процес у формі педагогічного патронажу, включає час, необхідний для безпосереднього здійснення освітнього процесу (педагогічне навантаження), організаційної роботи, зокрема взаємодії з батьками, участі у засіданнях педагогічної ради, для

виконання методичної роботи, зокрема підготовки до організації та здійснення освітнього процесу, для підвищення кваліфікації, самоосвіти, іншої педагогічної діяльності, передбаченої трудовим договором та/або посадовою інструкцією, а також час перебування в дорозі до місця безпосереднього здійснення освітнього процесу з вихованцями та у зворотному напрямку.

Педагогічне навантаження, що є складовою робочого часу педагогічного працівника, включає:

здійснення освітнього процесу з дітьми за місцем перебування дитини, зокрема у домашніх умовах, відповідно до потреб дитини у формі, яка найбільш відповідає стану дитини та її індивідуальним можливостям;

організацію участі дитини, з урахуванням можливостей дитини, у заняттях, заходах суб'єкта освітньої діяльності, організованих на його території, за його межами, зокрема проведенні свят (як безпосередньо, так і за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій).

Організаційна та методична діяльність педагогічного працівника включає:

розроблення плану роботи;

опрацювання професійних джерел (наукових, методичних тощо);

підготовку конспектів (алгоритмів) різних форм організації освітнього процесу та презентацій до них;

участь у засіданнях педагогічної ради та у методичних заходах суб'єкта освітньої діяльності;

підготовку та оформлення матеріалів для реалізації освітніх, парціальних програм;

взаємодію з батьками (узгодження спільних дій в підготовці та здійсненні освітнього процесу, консультування батьків тощо).

Облік робочого часу та оплата праці педагогічних працівників, які здійснюють освітній процес у формі педагогічного патронажу, здійснюється відповідно до законодавства.

5. Батьки вихованців взаємодіють з педагогічними працівниками на принципах педагогіки партнерства, створюють належні та безпечні умови для здобуття їх дитиною дошкільної освіти у формі педагогічного патронажу відповідно до рекомендацій, наданих суб'єктом освітньої діяльності, зокрема:

підтримують регулярний зв'язок з педагогічними працівниками для обговорення досягнень дитини та отримання рекомендацій з питань її розвитку, виховання та навчання, формування компетентностей, визначених державними стандартом дошкільної освіти, освітньою програмою, а також парціальною (парціальними) програмою (програмами) (у разі її (їх) використання);

дотримуються вимог щодо організації місця та забезпечують дитину необхідними матеріалами для проведення освітньої діяльності з дитиною;

беруть участь (за можливості) у здійсненні освітнього процесу, форми, методи, підходи якої визначає педагогічний працівник.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти
і науки України
28 травня 2025 року № 786

Положення
про сімейну (домашню) форму здобуття дошкільної освіти

I. Загальні положення

1. Це Положення визначає порядок здобуття дошкільної освіти дітьми за сімейною (домашньою) формою.

2. *Сімейна (домашня) форма здобуття дошкільної освіти* (далі — сімейна форма) — це спосіб організації освітнього процесу дітей самостійно їхніми батьками для здобуття дошкільної освіти.

3. У цьому Положенні терміни вживаються у значенні, наведеному в Законах України [«Про освіту»](#) та [«Про дошкільну освіту»](#).

Норми цього Положення, що стосуються батьків, поширюються також на інших законних представників дитини.

4. Сімейна форма упроваджується з метою:

забезпечення права дитини на здобуття дошкільної освіти з урахуванням її індивідуальних особливостей, потреб, інтересів, здібностей і можливостей тощо;

забезпечення для дитини доступності здобуття дошкільної освіти незалежно від стану її здоров'я, наявності особливих освітніх потреб або інших обставин;

забезпечення права батьків безпосередньо організувати освітній процес для дитини.

II. Організація та забезпечення сімейної форми

1. Сімейна форма організовується за бажанням батьків.

2. Інформація про здобуття дошкільної освіти за сімейною формою подається одним із її батьків особисто, поштою, електронною поштою або через електронно-комунікаційну систему, визначену органом місцевого самоврядування або уповноваженим ним органом (особою), з використанням кваліфікованого електронного підпису або із застосуванням інших засобів електронної ідентифікації відповідно до вимог Законів України [«Про електронні документи та електронний документообіг»](#) та [«Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги»](#).

3. Діти, які здобувають дошкільну освіту за сімейною формою, обліковуються відповідно до законодавства.

4. Реалізуючи сімейну форму батьки самостійно формують індивідуальну освітню траєкторію своєї дитини шляхом вибору освітніх та парціальних програм, темпу здобуття дошкільної освіти, залучених до освітнього процесу осіб, суб'єктів освітньої діяльності у сферах дошкільної та/або позашкільної

освіти, різноманітних видів діяльності, навчально-методичного та іншого ресурсного забезпечення тощо.

5. Сімейна форма передбачає:

здійснення освітнього процесу в домашніх умовах у формах та видах, послідовності їх застосування, які найбільш відповідають стану дитини та її індивідуальним можливостям;

періодичне залучення вихованця за бажанням батьків та можливості дитини до дитячого колективу з метою соціалізації (як безпосередньо, так і за допомогою інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій) до занять, заходів різноманітних суб'єктів освітньої діяльності у сферах дошкільної та/або позашкільної освіти на договірних умовах між батьками та відповідними суб'єктами освітньої діяльності;

взаємодію (за потреби) батьків із закладами охорони здоров'я, закладами соціального захисту дітей, інклюзивно-ресурсними центрами, психологічними службами (центрами) тощо в установленому законодавством порядку.

6. Для організації освітнього процесу батьки забезпечують безпечне та здорове освітнє середовище.

Розпорядок дня та оптимальний розподіл рухової активності, фізичних та інтелектуальних навантажень і відпочинку вихованців, організовані батьками, мають відповідати вимогам санітарного законодавства та потребам і можливостям дитини.

7. Батьки, які організують освітній процес за сімейною формою, у разі потреби звертаються до суб'єкта освітньої діяльності, що забезпечує здобуття дошкільної освіти, з заявою про проведення в установленому законодавством порядку моніторингу досягнень дитини, а також результатів навчання і компетентностей, визначених державним стандартом дошкільної освіти.

III. Організація освітнього процесу за сімейною формою

1. Освітній процес організовується відповідно до Законів України «Про дошкільну освіту», «Про освіту», інших нормативно-правових актів, освітніх та парціальних програм, плану роботи на рік, сформованому батьками, та спрямовується на розвиток особистості, обдарувань кожної дитини, досягнення результатів, визначених державним стандартом дошкільної освіти.

2. Освітній процес провадиться із застосуванням засобів і методів розвитку, виховання, навчання, форм взаємодії з вихованцями, що є найбільш прийнятними для дітей відповідного віку та враховують їхні освітні потреби, зокрема шляхом адаптації/модифікації змісту освітньої програми.

3. Батьки організують та здійснюють освітній процес за освітніми та парціальними програмами, визначеними згідно зі [статтею 16](#) Закону України «Про дошкільну освіту».

Рішення про використання в освітньому процесі конкретної освітньої, парціальної програми (парціальних програм) батьки приймають самостійно.

Освітня програма має бути спрямована на досягнення вихованцями результатів навчання і компетентностей, визначених державним стандартом дошкільної освіти.

З метою забезпечення інтересів і потреб дитини, досягнення нею результатів, визначених державним стандартом дошкільної освіти, та з урахуванням особливостей і специфіки місцезнаходження, фахової підготовки та академічної свободи батьків, осіб залучених до освітнього процесу тощо батьки, а також фізичні особи, які здійснюють педагогічну діяльність та залучені до освітнього процесу, мають право комбінувати, інтегрувати, а також в інший спосіб адаптувати обрані ними освітні та парціальні програми.

4. Батьки дитини з особливими освітніми потребами у разі потреби звертаються до суб'єкта освітньої діяльності, що забезпечує здобуття дошкільної освіти, та/або інклюзивно-ресурсного центру:

з метою формування на договірних умовах:

індивідуальної програми розвитку дитини відповідно до висновку інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, індивідуальної програми реабілітації дитини з інвалідністю (за наявності);

команди психолого-педагогічного супроводу здобуття дошкільної освіти вихованця;

з метою проведення для дитини (отримання) додаткових психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять (відповідних послуг), що проводяться (надаються) згідно з індивідуальною програмою розвитку.

Графік проведення таких занять (надання таких послуг) затверджується відповідно до умов договору.

IV. Учасники освітнього процесу

1. Учасниками освітнього процесу за сімейною формою є:

батьки;

вихованці;

інші залучені до освітнього процесу особи, у тому числі фізичні особи, які здійснюють педагогічну діяльність, на договірних засадах (за потреби).

2. Батьки для організації сімейної форми у разі потреби залучають на договірних умовах фізичних та юридичних осіб.

Фізичні особи, безпосередньо залучені до освітнього процесу та взаємодії з дітьми, повинні мати моральні якості та фізичний і психічний стан здоров'я які дозволяють їм виконувати професійні обов'язки під час роботи з дітьми, мати необхідну професійну кваліфікацію, дотримуватися вимог, визначених **частиною третьою** статті 25 Закону України «Про дошкільну освіту», а також **частиною п'ятою** статті 58 Закону України «Про освіту».

3. Батьки, інші залучені до освітнього процесу особи, у тому числі фізичні особи, які здійснюють педагогічну діяльність:

планують та організовують освітній процес відповідно до вимог обраних освітніх, парціальних програм, регулюючи навантаження на дитину з урахуванням індивідуальних особливостей, потреб і можливостей кожної дитини у здобутті дошкільної освіти;

користуючись академічною свободою, обирають для організації сімейної форми прийом, методи і засоби;

обліковуюють участь вихованців у заходах освітнього процесу.

4. Батьки самостійно формують ресурси (ігрові, дидактичні, науково-методичні, матеріально-технічні, інформаційні тощо), необхідні для здійснення освітнього процесу за сімейною формою, реалізації обраних освітніх та парціальних програм, виконання державного стандарту дошкільної освіти.

5. Батьки самостійно забезпечують дитину матеріалами, необхідними для реалізації обраних освітніх та парціальних програм, виконання державного стандарту дошкільної освіти.

V. Педагогічна підтримка батьків

1. Батьки дитини мають право на отримання педагогічної підтримки.

2. Педагогічна підтримка батьків надається шляхом консультацій (педагогічних (методичних), психологічних, інформаційних тощо), проведення освітніх заходів (курсів, семінарів, тренінгів тощо), надання інформації про навчально-методичне забезпечення для здобуття дошкільної освіти, проведення моніторингу досягнень дитини, а також результатів навчання і компетентностей, визначених державним стандартом дошкільної освіти, формування індивідуальної програми розвитку дитини (за можливості і потреби) тощо.

3. Методичні рекомендації щодо змісту та порядку надання педагогічної підтримки батькам дитини надає центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки.

УДК 378:373.2.011.3-051(072)

П 32

**Бартків Оксана Степанівна,
Семенова Наталія Іванівна,
Семенов Олександр Сергійович**

**Підготовка майбутніх вихователів до організації освітнього процесу
в альтернативних закладах здобуття дошкільної освіти
(Методичний посібник)**